

"Ми підем, де трави похилі..."

Валентин Чемерис

"МИ ПІДЕМ, ДЕ ТРАВИ ПОХИЛІ..."

ВЕСЕЛА ПОВІСТЬ

про непутящого Цебрика та про справжнього фальшивого сетера, а також про шефа Пав-Пава, про Люську, яка не терпіла хімії, про тітку, котру на Півночі пригощали мерзлою рибою, а також про пісню (див. заголовок цієї повісті) "Ми підем, де трави похилі", та ще про дещо.

1

— Ох, Родіон, Родіон!..

— А я вже скоро тридцять років, як Родіон!..

— Та знаю... Тридцять скоро тобі стукне, а ти... — мати помовчала, ворущачи сухими, тонкими губами, ніби подумки перебирала увесь свій словниковий запас, але, певно, так і не знайшовши отого єдиного, отого вагомого, так доконче потрібного їй у цю хвилину слова, тільки рукою махнула, — ... всього-навсього Цебрик непутящий!..

— Як кажуть: і на тім спасибі, — ліниво озвався Цебрик, видраюючи власне підборіддя електробритвою "Харків-30". — От візьмемо для прикладу Гамлета. Батько в нього знаєш хто? Во!.. — Цебрик сам собі в дзеркало показав великий палець, котрий мав підкреслити всю значимість отого "во". — Тому й синок його Гамлет, знаєш ким став? Принцом датським. От! А я в Цебриків народився, то й сам... Цебрик. А хіба з таким допотопним прізвиськом славетною особою станеш? Видатний Цебрик!.. Геніальний Цебрик!.. Правда, не звучить?..

— В інших так чомусь звучить, — заперечила мати. — Он небіж твого дядька теж Цебрик. А бач у війську аж до самого ефрейтора дослужився!

— Ну, знаєш, ма... Не кожен здатний на такі подвиги, — син весело підморгнув до свого відображення у дзеркалі. — А ми люди скромні, прості.

— Твій батько Данило Цебрик... — почала було мати, та син, як істинне дитя ентеерівського віку, безцеремонно її перебив:

— Чув, чув уже! Батько мій був людиною роботящою, шанованою. Майстром на всі руки. І скільки років на заводі працював, стільки й висів його, як ви кажете, патрет, на дошці Пошани... Так чи ні ви мені щодня вичитуєте про трудові успіхи мого предка?

— Пустомеля ти, пустомеля, і в кого ж ти тільки вдався? — мати хитала головою явно не зовсім весело. — Ні сім'ї в тебе, ні спеціальності. То там попрацює, то там... А це вже — сказати кому і то невдобно — посудомийкою став.

— Не посудомийкою, ма, а — лаборантом.

— Лаборант?! — сплеснула мати руками. — Ой-ой!.. Та що ж ти там хоч робиш? Посуд миєш!

— Не посуд, а — пробірки, — поправив син. — І не для чогось там, а для наукових цілей.

— Та що ж вони... борщ у тих пробірках варять?

— Еге, якби борщ, а то воду бовтають. Змішують воду з водою і бовтають. А потім виливають у раковину. Як каже наш шеф: науку рухають. А ось куди її рухають, вперед чи назад, то я вже не цікавився.

А мати знай своє: головою хитає.

— Ох, Цебрику, Цебрику...

— Та що ви, ма, причепилися до нашого з вами спільного прізвища? Воно, скажу вам, ще й нічого. От коли я в армії служив, то мене завжди старшина перед строем хвалив. А товаришеві моєму, Василеві, завжди застереження робив... Що в тебе за хвамілія? — кричить бувало до Василя. — Го-ло-бо-родь-ко!.. Доки скажеш, так і в роті пересохне. От в Родіона хвамілія що треба: Цебрик! По-військовому звучить: Цебрик — два кроки вперед!.. Цебрик — два наряди поза чергою! А то — Го-ло-бо-родь-ко!

Цебрик, нарешті, закінчив голитися і з шумом видув з бритви зрізане волосся.

— Ось так, ма...

— Куди ж ти зібрався?

— Служба... — Цебрик, розглядаючи в дзеркалі своє кругле біляве обличчя з світлими невинними очима, зітхнув: — Ех, коли б не мішечки попід очима, то за сімнадцятилітнього зійшов би!

— Пити треба поменше, — дорікнула мати.

— Знаю, — одказав син. — Але я і так п'ю менше, як хочеться. Фінанси не дозволяють.

— Ох, ти горе моє!.. Яка ж у тебе служба в неділю?

— Вважайте, ма, громадське навантаження. Виконую особливе і дуже делікатне завдання свого шефа. — Цебрик солідно відкашлявся і, тикаючи пальцем у своє відображення у дзеркалі, повчально-велемовно (певно, копіюючи шефа) прорік: — Май на увазі, Цебрику: вимити по-справжньому брудну пробірку — це теж наука! Мистецтво! І — відповідальне, адже брудна, не досить ефективно вимита пробірка штовхає науку не вперед, а — назад. А правильно вимита пробірка теж штовхає науку. Тільки вже вперед. Тож і рухай вперед науку. Вдосконалюй майстерність, набувай досвіду, студіюй літературу і працюй над собою. І ні в якому разі не заспокоюйся на досягнутому. Тільки вперед! Застосовуй в своїй роботі нові, прогресивні методи. Затям: консерватизм у митті пробірок, — Цебрик похитав пальцем з боку в бік, — не-до-пу-сти-мий! І взагалі... кгм-кгм... — Цебрик з уявної склянки сьорбнув води, — будеш мене слухати, дивись, літ так через... еє... двадцять до старшого лаборанта дослужишся. І тобі єдиному довірять... еє... особливі пробірки мити. Старайся! Служи!..

До матері повернувся.

— О-о!.. Чула, ма, яка у мене перспектива? Аж дух забиває, — і не можна було

зрозуміти, жартує він чи серйозно. — Честь маю відкланятись для виконання спецзавдання шефа!..

2

Як уже читачі переконалися, мати називала свого Цебрика непутящим. Називала, але десь у душі (глибоко, звичайно), як і всі, між іншим, матері, вірила, що син у неї найкращий, ось тільки просто не везе йому, але не сьогодні-завтра фортуна повернеться до нього лицем, він схаменеться, візьметься за розум, одружиться, влаштується на путню роботу і тоді... Що буде тоді, мати гаразд, ще й не уявляла, але вірила: щось мусить змінитися. Та й пора вже: третій десяток її син розміняв, допоки ж ото колобродить, як неприкаяному?..

Працівники ж відділів кадрів, з якими мав справу Цебрик, дружно величали його літуном. І мали на те всі підстави, адже в трудовій книжці Р. Д. Цебрика зі сторінки на сторінку тяглися одноманітні сумні ряди: "Прийнятий... Звільнений..." І дати, дати, дати... Як ото на кладовищі.

В школі Цебрик непогано малював, оформляв стінгазети, стенди. І хоча десятирічку закінчив лише з двома п'ятірками (з малювання одна, а друга по фізкультурі), все ж відважно поїхав у Львів поступати в поліграфічний... Та виявилося, що малюванням він володів чисто шкільним, на інститут воно не тягло.

Повернувшись зі Львова, Цебрик з півроку гудів у якусь дудку в ресторанному оркестрі і під його дудку, як він хвастав, танцювали хіба ж такі типи! Але невдовзі та дудка йому остобісіла, він перейшов на барабан, завзято глушив у ресторані всіх клієнтів, аж доки не пробив у тому барабані дірку, за що й був вигнаний геть з оркестру. Але це було навіть на руку, бо від того триклятого барабана він і сам заледве чи не оглух.

На цьому барабанно-музикальна діяльність Цебрика й закінчилася. І він, з тиждень позакапувавши вуха борним спиртом, — від клятого барабана довго ще гули в голові джмелі — гайнув у світ широкий, в межах, звичайно, рідного міста.

І де він після того тільки не працював!

У театрі робітником сцени, в худфонді ґрунтував полотна для різних стендів та діаграм, у фірмі побутових послуг "Дружба", вантажником на якомусь підприємстві, робітником у "Гастрономі", був учнем слюсаря, їздовим у квітниковому господарстві і ще бозна-де і де був... Звідусіль дуже швидко розраховувався (за власним бажанням, звичайно) і шукав нового місця. Кожна робота, якою б вона не була, його цікавила, але тільки на півроку чи на рік, а потім він нудьгував, відчував потяг до мандрів (поки що в межах міста) і знову зривався на пошуки нового місця... Але чим далі, тим все важче й важче ставало знайти роботу. У відділах кадрів, гортаючи його трудову книжку з безкінечними рядками: "Прийнятий... Звільнений", тільки за голови хапалися: "Ну, знаєте!.. Немає в нас роботи. Одне місце було, але вже іншого взяли. І що б вам було раніше прийти... Жаль, жаль..."

Так Цебрик опинився у хімлабораторії науково-дослідного галузевого інституту на посаді молодшого лаборанта, чи то пак, на простій, звичайній, не науковій мові — мийником лабораторного посуду. На ту посаду — молодшого лаборанта — ніхто, крім пенсіонерів, не зазіхав, тож Цебрика взяли. Хоч і непутящий, літун, але ж і не пенсіонер, котрого аж ніяк не використаєш для особливих... гм-гм... делікатних доручень. А шефові потрібен був... ні, ні, не ад'ютант, шеф, слава богу, не генерал який (хоча, приміром, і генералом міг би бути запросто, адже що-що, а командувати він уміє, але доля поквапилась і зробила його завлабом), а так — молодий чоловік на похваті. І, звичайно ж, без перспективи, щоб, чого доброго, бува, не переріс самого зава.

Тут і попався Цебрик, якраз такий, який і потрібен був: літун, непутящий, без перспективи і — що головне — без впливового дяді...

3

З тиждень завлаб чи, як його всі величали, шеф Пав-Пав (Павло Павлович) приглядався до нового непутящого і безперспективного, мийника, а тоді викликав його до себе у кабінет.

— Ось що, Родіон Цебрик, — Пав-Пав відкинувся на спинку крісла, зручніше вмотився, а Цебрик зручніше переступив біля заового столу з ноги на ногу, бо стояти доведеться, може, й довго, а шеф нікого (звичайно, нижчих рангом) і ніколи не запрошує сідати, вважаючи, що від такого фамільярно-ліберального сидіння підлеглих у його кабінеті недалеко й до порушення дисципліни. — Працюєш ти в моїй установі... еее... добросовісно і зарекомендував себе передовим мийником лабпосуду. Отже, я думаю, що тобі вже можна доручити і важливішу справу.

— Цілком з вами згоден, шеф! — весело відтарабанив Цебрик і подивився на Пав-Пава світлими, дещо наївними очима. — Нічого не буду мати проти мого подальшого зростання на ґрунті миття пробірок і колб!..

— Гм... — шеф нахмурився, бо гумору не сприймав, вважаючи сміх чимось несолідним для його солідної фігури та посади. — Так ось, як ти відносишся до... гм-гм... собак?

— Я?... До собак?... — з подивом перепитав Цебрик і навіть ступив ближче до столу (така фамільярність теж не сподобалась шефові, бо кожен працівник лабораторії мусить інтуїтивно відчувати незриму дистанцію між ним і шефом і зобов'язаний поштиво дотримуватись, не забуваючи, хто є хто). — Хай собаки думають та вияснюють зі мною відносини, а я ще не вияснив своїх відносин із Люською Незайманою.

— На запитання керівника, — шеф застережливо підняв вказівного, а отже, і керівного пальця, — треба відповідати... кгм-кгм... коротко, точно і конкретно. Як ото в армії: єсть... Ну і так далі. Так ось, як ви ставитесь до собак?

— Ставлюсь до них... — Цебрик знизав плечима. — Ну, щоб дуже, то мовби і не той... Ну, ставлюсь як до собак. Що ж тут мудрувати? Собака вона і є собака, як до неї не стався.

— Затямте, Цебрику, — шеф авторитетно постукав керівним пальцем по столу. — Собаки, як і взагалі тварини, це брати наші менші. Ясно?..

— Ти диви-и... А я і не знав, що в мене скільки братів по вулицях бігає... Тепер буду з ними хоч родичатися.

Шеф, як культурна й інтелігентна людина, тіпнувся од такого просторікування, але Цебрик глянув на нього такими невинними, світло-добрими очима, що Пав-Пав змушений був змінити гнів на милість.

— Ти... — перейшов він на "ти", бо в розмові з підлеглими дозволяв собі й не такі переходи (до речі, не дотримуючись на тих переходах ніяких правил вуличного руху), — напевне, дивився знаменитий фільм "Білий Бім Чорне вухо"? Так ось мені потрібен отой Бім...

— Що в кіно знімався? — не второпав Цебрик.

Шеф поморщився.

— З тобою говорити — треба добре перед цим поїсти... Не той самий, а така саме порода. Сетер називається. Голландський сетер-гордон. Але мені потрібен не сетер взагалі, не голландський сетер-гордон, а голландський сетер-гордон плюс точна копія Біма. Тобто: білий, крапчастий, з рудими підпалинами на боках і з відвислим чорним вухом.

— Сторожувати лабораторію чи, може, пробірки мити? — поцікавився Цебрик.

— Для онука, — шеф про себе вирішив не реагувати на глупі запитання цього; видно... мм... недалекого мийника. — Як побачив онук кіно про Біма, так звідтоді й не дає проходу: хочу Білого Біма з чорним вухом!.. Щоб точнісінько, як у кіно.

— І більш нічого він не забаг? — із занепокоєнням поцікавився Цебрик.

— Ні! — не втримавшись, різко відрізав шеф, але по хвилі, оговтавшись, взяв себе в руки. — Так ось... кгм-кгм... У дітей треба виховувати потяг до тварин, зміцнювати в них гуманізм, доброту. І, звичайно ж, прищеплювати їм любов до тварин — цих братів наших менших... Як там у Єсеніна? "И зверьё, как братьев наших меньших, никогда не бил по голове..."

— Звичайно, кому подобається, як його по голові б'ють, — згодився Цебрик. — Хоч ти собака, приміром, хоч людина, а голова в тебе одна. І чи дурна вона, чи розумна, а твоя, як кажуть, рідна-ріднісінька... Я от пригадую...

— На пенсії будеш згадувати, — перебив його Пав-Пав. — А зараз перейдемо до діла. Вірніше до Біма. Отже, я доручаю тобі за будь-яку ціну дістати для мого онука точнісінько такого Біма, як ото у кіно знімався... Знаю, знаю, нелегко, а ти прояви ініціативу, як кажуть, творчий підхід до діла. І вважай це... еє... громадським навантаженням.

— Єсть вважати придбання собаки для вашого онука громадським навантаженням! — по-військовому відчеканив Цебрик, тільки в світлих, трохи наївних його очах спалахнули глузливі вогники.

— Ну ось і похвально, — звівся за столом шеф. — І не забувай: я тебе, літуна, у свою лабораторію взяв, довірив тобі таку відповідальну справу, як миття пробірок. Отже, ти

мусиш оправдати моє високе довір'я!

4

Де продають собак, та ще таких, як у кіно знімають, Цебрик, чесно кажучи, не знав, бо собаки досі його не цікавили. Але прохання шефа... чи то пак, громадське навантаження треба виконувати, і Цебрик, аби зібратися з думками, гайнув до Люськи пити пиво. З кухлем пива воно якось... мм... більш голова макітрить.

Отож, сидючи з кухлем пива на перевернутому ящику, і познайомився Цебрик з одним неголеним чоловічком у потертому куцому піджачку. Власне, "познайомився" — не те слово. Чоловічок той у куценькому піджачку з вистрьопаними рукавами, заглядевши, що Цебрик п'є пиво, затремтів, кинувся до нього з простягненими руками й захрипів:

— Бра-аток... Залиш хоч на денці... похмелитися. Го-горить все у нутрі проклятому.

І, не діждавшись запрошення (а втім, яка церемонія: го-ори-ить!), майже силоміць вирвав у Цебрика з рук недопитий кухоль, одним духом перехилив його (Цебрик здригнувся, бо здалося, що той чоловічок і сам кухоль ковтне, ач, як зубами видзвонює!), якусь мить сидів, як осліплена сова серед білого дня, а тоді з шумом перевів дух.

— Ху-ух!.. Полегшало... — і до Цебрика: — Та ти той... сиди, я сам кухоль Люсьці віднесу.

— Ну ти ж, брат, і даєш, — аж головою похитав оторопілий Цебрик. — Це ж треба так допитися.

— При чім тут — допитися? При чім? — враз почав сікатись чоловічок. — При чім, питаю, як похмелитися немає за що. Життя в мене собаче, а ти... допився. Ти мені дай похмелитися, і я знову буду як дзвін густий!

При згадці про собаче життя Цебрик ураз насторожився.

— Якщо в тебе собаче життя, то мусиш мені в однім ділі посприяти. Можна сказати, собачім. А з мене, сам знаєш... Могорич.

— О-о-о.... — аж затремтів чоловічок. — Та за ви-пивон що хочеш для тебе зроблю! Кажі пошвидше.

— Тоді слухай, алкаш, — з цим чоловічком Цебрик вирішив не церемонитись. — Коли в тебе собаче життя, то, може, знаєш, де можна собаку дістати? Тобто, не собаку, а щеня.

— Сукиного сина? — зрадів чоловічок. — Буде зроблено!

— Але щеня роздобудь не якесь там... задрипане, а з роду самих голландських сетерів. Чув про таких видатних собак?

Чоловічок знизав плечима, але досить бадьоро прохрипів:

— Бу зроблено! Сам собакою стану, а сетеряку тобі й з-під землі вирву!

— Та гляди... Щоб сукин син, як дві краплі води, був схожий на Біма. Ну, на того, що в кіно знімався. Для ясності малюю тобі його портрет: білий, крапчастий, з

коричневими підпалинами та відвислим чорним вухом. Второпав? Не забудь тільки: з одним чорним вухом. То як, виручиш?

Чоловічок у куцому піджачку шморгнув червоно-сизим носом, подумав (а втім, коли мав ще чим думати), прискалив одне око, на Цебрика глипнув, потім на пузату пивну бочку з червонястим раком, що навіть вареним гордо тримав кухоль пива з отакезною шапкою піни, натужно ковтнув слину, ожив.

— Пригости, керя, кухлякою, бо щось моя макітра той... Як Райкін казав: не сибрижає.

Цебрик пригостив.

Чоловічок схопив кухоль обома руками (однією вже не міг донести його до рота, тремтіла, як вібратор), підніс до рота, зацокотів об край зубами.

— Приходь на базар... Червонокутський, — ковтав він пиво і говорив одночасно, власне, хрипів: — Де той... собачники збираються... Буде тобі... ги-ик... Бім.

Виявляється, біля входу в Червонокутський базар щонеділі збирається собаче торжище. На тім самім базарі, де продаж тварин заборонена і заборонена вже давно, років зо три чи п'ять тому і про ту заборону навіть застерігає вицвіла офіційна (і сувора-пресувора) постанова, що висить при вході в базар. Якраз там, де... продають собак. Бо хоч собачий базар і перенесений аж за місто, на спеціально виділений майданчик, але охочих туди теліпатися (ні серед тих, хто продавав, ні серед тих, хто купляв) поки що не було і, очевидно, вони й не скоро з'являться.

Тому всі ці роки, відколи з'явилася грізна заборона, собачі торгівці по інерції (от уже справді загадкова штука інерція, ніяким, бодай і найсуворішим законам не підвладна!) збиралися й далі на старому місці. Щоправда, бодай на п'ядь території базару їх уже не пускали, але собачники — люди не горді, окупували пішохідний тротуар вздовж огорожі та й проводили тут свою незаконну торгівлю живим товаром.

І що тільки не виставлялося на тім самочинно захопленім у міської влади тротуарі: тер'єри, болонки, пуделі, шпіци, такси і ще бозна-який гавкаючий кімнатний дріб'язок, котрий за стандартами кінології не тягнув навіть на окремі породи, а йшов по неписаній графі незаконнонародженого гібриду швидких на знайомство, всюдисущих дворняжок без роду-племені і породистих, але неперебірливих псів з дипломами та знаменитими собачими предками.

Це — прямо посеред тротуару, попід ногами в перехожих, а попід металевою ажурною огорожею збиралося собаче товариство посолідніше, показне породою, і екстер'єром, і медалями, і знаменитими предками, і...

— І-і, куди т-твое діло! — як казав один дядько, котрий на похмілля забрів на собаче торжище. — Як придивишся — морди во! Все заґряничні, не наші. А дипломи!.. А медалі!.. Як ото у спортсменів-чемпіонів. І-і, куди нам до тих собак!..

Продавалися попід огорожею вівчарки, доги, фокстер'єри, гончаки, спаніелі, сетери, пойнтери, доберман-пінчери, і... "І-і, — процитуємо ще раз дядька, — куди т-твое діло!.."

Ледве Цебрик з'явився на тім тротуарі, як тип, увесь обвішаний собачими медалями, жетонами та трикутниками, схопив його за рукав.

— Купи дога. Бачиш, — ткнув себе в груди, — увесь у медалях. Дома ще половина залишилася.

Цебрик, оглушений гавкотом і галасом в тім юрмиську, спершу й не второпав, хто з них дог, а хто — господар.

Інший зі спритністю фокусника витягував із пазухи щенят різних порід і тикав їх в обличчя кожному, хто мав необережність проходити мимо.

— На всі смаки собаки. Купляй, налітай!.. Собака — друг людини. Продаю друга за безцінь!..

Де-не-де в гамірному собачому хорі чулося й пискляве "няв-няв". Продавали здебільшого сіамських котів, злих, неласкавих, але — що поробиш? — модних. Сіамці, як правило, поважно сиділи, на плечах у своїх господарів (дехто а торгівців прив'язував їх ремінцями до власних ший) і, звичайно ж, зневажливо позирали на собаче сум'яття внизу. Та досить було якому-небудь велету — доберман-пінчеру чи пойнтеру — вискалити на них око, як горді сіамці, забувши про гонор, миттю ховалися за ший своїх господарів.

В одному місці юрмився щільний гурт цікавих. Заінтригований Цебрик протиснувся й собі туди і в першу мить відсахнувся. У колі стояв рудувато-сірий, з коричневими підпалинами собака. Та де там собака! Собацюра! Собацюрище! Вовкодав неznаної породи. Сягав він доброму дядькові по пояс. Голова — більша за людську, очища червоні, кров'ю налиті, морда — отакезна. Бульогова. А щелепи — брррр!!! А лапи... завтовшки з добру руку доброго дядька. А пазурі!..

Страхопудало! Шия, як у бика, спина наче лежанка... Кинеться на тебе таке одоробло — з ніг зіб'є. А схопить щелепами — і не кавкнеш!

— Хто ж то? — вражено протяг Цебрик, бо раніше навіть не підозрював, що в собачому племені водяться такі багатирі.

— Сенбернар, — пояснили йому.

Тут у коло вужем пролізла якась цікава до всього баба й заголосила, хитаючи головою:

— Ой ти ж мій біднесенький собачка!.. І чого це вони на тебе всі повитріщалися?

І в пориві ніжності погладила "бідненького собачку" по товстелезному хвосту.

Так, легесенько погладила, ласкаво.

Сенбернар ліниво повернувся, з подиву вирячив на старушенцію свої очища, відкрив пащеку (стара від такого видава ледь не зомліла) і гавкнув, що мало означати: "Ну чого ти лізеш до хвоста, бабо? Що тобі — робити нічого? Теж мені цяцьку знайшла! А вже не маленька, пора б і знати, що чіпати чужі хвости не зовсім і пристойно!.."

Стара, хрестячись, пірнула в натовп.

Між ногами в сенбернара (він виявився собачим батьком) вовтузилося двоє тлустих, опецькуватих собачат — в мініатюрі точна копія свого здоровенного батька. За кожне собача господар правив, по сто п'ятдесят карбованців.

"Кабана можна за таке цуценя купити, — похитав головою Цебрик. — І хто ж за них стільки грошви відвалить, га? Чи люди подуріли вже зовсім?.."

Але тут його хтось смикнув за рукав і обірвав подальші роздуми. Цебрик обернувся, перед ним стояв знайомий чоловічок в куценькому витертому піджачку. В руках він тримав щось загорнуте в шмат ряднини.

— Ей, друг?.. Це ти Біма хотів?

Тільки тут Цебрик, нарешті, згадав, для чого він сюди прийшов.

— Ну?.. — нетерпляче запитав: — Дістав?

— За кого ти мене маєш? — з потугою на гордість прохрипів чоловічок. — Сказав — закон.

Цебрик хотів було сказати, що він має його за алкаша (ач, як трясуться руки, ряднини вже не може розгорнути спокійно), але стримався. "Чорт з ним, — подумав, — аби щеня дістав. Дітей я з ним, як кажуть, хрестити не буду..."

Чоловічок з червоно-сизим носом нарешті розвернув.

На ряднині в нього сиділо собача, маленьке, злякане, тремтливе, але... Але це була точна копія "кіношницького" Біма: біле, крапчасте, з рудими підпалинами по боках, вуха відвислі, одне — чорне-чор-нюще...

— Що й потрібно було довести! — весело вигукнув Цебрик. — Ну, здорово. Виросте — вилитий Бім буде!

— Точно як у кіно, — підтвердив чоловічок. — Чистокровний голландський сетер-гордон. Один на все місто був, для тебе вирвав. А предки в нього кращі, ніж у нас з тобою. У батька і діда — купа медалей, у відро не вбереш! І навіть його собача баба з пачкою дипломів. Бери хутчій, бо як побачать мисливці такого сетеряку, то з рядниною в мене з рук вирвуть.

"Гм... Скільки ж йому дати? — міркував Цебрик, мнучи в кишені всю свою зарплату — 65 карбованців. — Таке цуценя та ще й не сенбернарової породи, мабуть, дріб'язок коштує?.. Відвалю йому на півлітру і хай котиться звідсіля та знає мою щедрість".

І дістав купюру.

— Гаразд, беру. Цей сукин син якраз підійде моєму шефу. Ось тобі п'ятірка, здачі не треба.

Чоловічок у потертому піджаку ображено шморгнув червоно-сизим носом.

— Та ти що-о, друг? Насміхаєшся?

— Н-ну, карбованця ще на пиво підкину, — роздобрів Цебрик. — Шість карбованців — це гроші. Зрештою, я ж не порося в тебе купляю і не того здорованя-сенбернара.

— За порося я і не торгувався б з тобою, — прохрипів чоловічок. — А це ж порода з пород! Голландський сетер. Та ще такий, як Бім. Та в мене охотники за сотнягу з рук вирвуть. А тобі, ладно, по знайомству дешевше уступлю. Та й пивцем ти мене пригощав — враховую. Гони шістдесят і будь здоров, керя!

— Тю... Та шістдесят — це майже моя зарплата.

Але тут Цебрик своєчасно згадав, що купляє копію Біма не для себе, шеф гроші поверне (до речі, він навіть підкреслив, що для свого онука за будь-яку ціну візьме),

тому махнув рукою.

— Ат, давай свого сетера! Ось тобі шістдесят. Мені все одно, шеф гроші до копійки поверне, а його онуку радість буде.

І тільки він дав чоловічку гроші, як, покриваючи гармидер собачого торжища, пролунав сполошений крик:

— Бра-а-атці-і-і!!! Мілі-і-і-іція-а!!!

Чоловічок тицьнув Цебрику собача.

— Ховай у пазуху й масти п'яти. Міліція оштрафує ще й собача твоє конфіскує. Тут же заборонено продавати й купляти.

І, вбравши голову в плечі, зник, наче крізь землю провалився.

В одну мить незаконного собачого базару на самовільно окупованій території наче й не було.

У всіх напрямках втікали і власники собак, і самі собаки.

Власники дарма, що на двох, а, втікаючи, обганяли навіть своїх менших чотириногих братів, котрих цієї неділі вони не встигли продати.

Собача дрібнота, яка не дбає про збереження своєї репутації — болонки, пуделі, шпіці, тер'єри, такси втікали з верещанням і дзявканням, а ось солідна собача компанія — вівчарки, доги, пойнтери, доберман-пінчери — чесала з достоїнством, мовчки.

Тільки доберман-пінчер — чорний собацюра з добре теля завбільшки — ненароком збивши з ніг якусь бабу (та заверещала не своїм голосом), змушений був гавкнути... Так, не сильно, крізь зуби, та й часу не було коли поширше розкривати рота. Тому гавкнув хоч і крізь зуби й один лише раз, але так гавкнув, що в баби й мову відібрало. Надовго. І правильно. Що він — доберман-пінчер — просто так збив бабу, з нудьги? В такому сум'ятті і його самого могли збити з ніг, тут не зівай. То чого ж його верещати на увесь Червонокутський базар?..

Посеред спорожнілого торжища залишився, один лише велетень сенбернар. Його хазяїн дав драла, з поспіху забувши відв'язати свого друга-богатиря, і сенбернар водив сюди й туди налитими кров'ю очима, певно, не розуміючи, що сталося. А тоді — дійшло до нього чи що? — раптом гекнув, як добрий дядько перед сильним ударом колуна, ось так: — "Ге-ех!!!" — і рвонув з такою силою, що вирвав чималий шмат металевої ажурної огорожі й потягнув її по тротуару з гуркотом і дзенькотом, наганяючи ще більший ляк на втікаючих, як двоногих, так і чотириногих...

І тільки сіамський кіт, в паніці випавши з чиеїсь пазухи, стрілою вилетів на гладкий залізобетонний стовб і аж на самому вершечку, задерши хвоста та наїжачивши свою голубувату шерсть, розпачливо нявчав, не відаючи, певно, а як же спуститися назад з цього височезного і гладкого стовпа?..

5

— Бімко, ти будеш нарешті спати, дідько б тебе забрав?!!

Собача, прозване так Цебриком за деяку схожість із знаменитим кіногероєм Білим Бімом Чорне вухо, зачувши нарешті живий голос серед чужої, холодної і такої страшної ночі, де не було теплого маминого живота і її пестливого рідного язика, підстрибнуло і що було духу радісно задзвякало, бо гавкати, як гавкає все солідне й поважне собаче плем'я, воно ще не вміло та й поки що не мало на те вокальних даних.

А оскільки новоохрещений Бімко ще, на щастя, не розумів значення вельми поширеного серед людей дружнього побажання: "Дідько б тебе забрав!..", то енергійно замахав куценьким хвостиком, потім підстрибнув і, не знаючи, як ще виявити свою буряну радість, закрутився посеред кімнати дзигною.

— Ну, годі, годі, — позіхнув Цебрик. — Так і бути: віддам тебе, не дідькові, а — шефові... Хоча різниця між ними, правду кажучи, незначна, але шеф, принаймні, хоч гроші за тебе поверне. Таке мале, а шістдесят рубчиків за тебе відвалив. Що то значить знаменита мисливська порода — голландський сетер-гордон. Прямо тобі принц заморський і кум королю!

"Принц заморський", відчувши, що до нього ніхто не йде, а слова, бодай і з теплою мовлені, ще ніколи не гріли його, то він ображено так заскавулив, наче лезом шкріб по склу.

— Ну, брат, ти і мастак давати концерти серед ночі. — Цебрик простягнув руку і погладив тремтяче крихітне тільце. Бімко на радощах перевернувся на спину, задер лапки, замахав ними, як тільки міг, а не знаючи, як ще гарячіше подякувати Цебрику за увагу, пустив тоненький щоправда, тепленький фонтанчик...

— Та ти, виявляється, культури й не нюхав? А ще з роду знаменитих голландських сетерів! — відчитував його Цебрик. — Та порядний сетер за такий вчинок у куток би тебе поставив. Це як кожен цвіркатиме на радощах, то що ж тоді буде, га? Ось віддам тебе шефу, можеш його хоч і всього на радощах оббризкати, а я тут при чім?

Бімко ображено повискував.

— Що, не любиш, коли тобі мораль вичитують? Ох-ха-ха!.. Хто її, ту мораль, переварює. Остання собака і та намагається відвернутись, коли їй мораль вичитують... Та годі, годі, не буду більше тебе виховувати. Таке мале, а яку колотнечу здійняло! Спи, ніч для того і є, щоб спати.

Давши собачаті таку мудру вказівку і розтовкмачивши йому значення сну в житті всього живого, Цебрик, гадаючи, що свою місію він виконав чесно, а тому повернувся до стіни, смачно позіхнув і тільки-но склепив повіки, як Бімко здійняв таке відчайдушне скавучання, що довелося вставати.

— Бімко, май же совість! Третя година ночі. Оце заплатив на свою голову шістдесят карбованців. Коли б знав, то й ламаного п'ятака за тебе не дав би! Голландський сетер нещасний! Та ти з породистими сетерами, видно, й не ночував разом!

Взяв Бімка на руки, собача затремтіло і, скімлячи та шкрябаючись, намагалось залізти Цебрику в пазаху.

— Ей, ей, ти мене не плутай зі своєю мамкою. А-а-а... Та спи, чорти б тебе взяли! А-а-а, а-а-а... — Цебрик заходив по кімнаті, гойдаючи собача, що враз почало затихати. —

А-а-а... Ось завтра віддам тебе шефу, можеш у нього влаштувати нічні концерти, а з мене — досить! Та, зрештою, я й сам можу кому хочеш концерт влаштувати... А-а-а... а-а-а...

Із спальні, у довгому, аж до п'ят халаті, вийшла мати, сперлась об одвірок, журно хитала головою.

— Ну чого ви, мамо, серед ночі ото головою хитаєте? Собача спати не дає, а тут ще й ви...

— Ох, Родіон, Родіон...

— Скоро тридцять років, як я вже Родіон.

— Ох, Родіон!.. Хіба я засну, як у мене син такий... непутящий? Лежу, з боку на бік перевертаюсь та все зітхаю: в інших матерів сини як сини, а в мене... Не син, а горобець якийсь. З однієї роботи на другу пурхає. Та хоч би ж роботи які людські, а то... посуд миє.

— Ну, заспокойся! Поїду на якусь ударну новобудову. Тільки спи спокійно ночами.

— Заснеш, як інші матері вже давно онуків мають, а мій син серед ночі собача заколисує... Ні сім'ї, ні дітей...

— А що я маю робити, як воно скавучить? А-а-а... — знову заходив по кімнаті Цебрик. — На вулицю ж його не вижену. А-а-а...

— Ось перестань хоч аакать! Дожилася! Мій син для начальства собак купляє.

— Я виконую особисте доручення шефа, — уточнив син.

— Авжеж, розумного не пошлють, а дурному тільки собак і купляти. Господи, і в кого ж ти тільки такий удався?

— Тихіше, ма!.. Розбудиш цього малого сетера голландського, то й тобі спати не дасть. Сама його тоді будеш заколисувати.

— А ти йому колискову заспівай, — порадила мати з серцем і, зітхнувши, пішла у спальню.

Цебрик ще трохи погойдав собача (колискових він не знав, а затягнути щось на зразок "На тебе сошёлся клином белый свет..." не зважився, бо в сусідній квартирі всі давно спали, а міжквартирні перегородки звісно які... кашлянеш, а сусід уже й перевертається) і почав скрадливим кроком рухатись у куток, де були вимощені ганчірки. Діставшись туди, обережно опустився на коліна і, не дихаючи, нечутно поклав Бімка на ті ганчірки, вкатушків його зверху старою шерстяною сорочкою і, так же скрадаючись, дістався до ліжка, але тільки-но підняв ногу, щоб шмигнути під ковдру, як Бімко, виявивши обман, здійняв обурливе дзвякання. І було від чого. Бідне собача вперше на власному гіркому досвіді переконалося, що межі людьми ще поширена така неприємна штукенція, як окозамилування.

— А бодай тебе дощ намочив!

Спати хотілося немилосердно, Цебрик (іншого виходу не було) згрів собача і поліз з ним під простирадло.

— Спи, бо я т-тебе!... Розніжили тебе твої голландські сетери далі нікуди!

Бімко вдячно лизнув Цебрика в щок, скрутився клубочком під боком,

умиротворено засопів і зрештою затих. А увесь його вигляд так і промовляв: о, це інше діло, а то хотів мене ганчірками нагріти. Ні, брат, я ганчіркового ерзац-тепла не потребу, мені давай натуральне...

— Еге, виходить, не дурне собача, — задоволено констатував Цебрик. — Я теж люблю спати під чийось теплим боком...

6

Люська Незаймана... А втім, яка вона незаймана, то тільки прізвище у неї таке дівоче (з ним вона й заміж була), бо перший її чоловік прозивався Затулівітром, і Люська категорично відмовилась переходити на таке прізвище, заявивши рішуче: "Краще я буду Незайманою, аніж затулятиму якийсь там вітер!" І як у воду дивилась, бо чоловік її — завмаг Затулівітер сів і сів, як казали, капітально, а Люська як була Незайманою, так і зосталася все тією ж Незайманою.

Так ось Люська Незаймана мала свою торгову точку у затишному закутку між дитячим садиком і музикальною школою. Її жовтогаряча пухлята бочка з намальованим на боці вареним раком вже давно мозолила очі як дитячому садку, так і музикальній школі. Ці два заклади спільними зусиллями повели священну, але поки що безрезультатну боротьбу за чистоту оточуючого їх середовища. Вже котре літо марно намагались вони випхати із закутка і бочку з червонястим вареним раком, і саму Люську з її галасливою клієнтурою, що зрання й до смеркання юримилась біля злополучної бочки й часто влаштовувала самодіяльні сольні номери. Репертуар тієї компанії був, як правило, бідний, одноманітно "Шумел камыш", і шум той закінчувався любительськими кулачними боями.

Та Люська не здавалась перед наступом дитсадка й музикальної школи.

— На міську торгівлю руки піднімаєте??! — галасувала вона на адресу дитсадка й музшколи. — Та ви мене звідси бульдозером не вигребете, баштовим краном не піднімете. Подумаєш, пиво їм заважає — благородний напій! Подумаєш, на піянінах бринькають! Та в мене, може, важливіше діло: трудящих мужиків обслуговую і державі прибуток даю!

Про свій власний прибуток Люська зі скромності просто не згадувала.

"Трудящі мужики" тільки те й робили, що дружно трудилися біля пивної бочки, котра (як і бочки Данаїд) здавалась їм бездонною і невичерпною.

У свої двадцять п'ять літ Люська ухитрилася:

- а) з горем пополам закінчити вісім класів;
- б) влаштуватись продавцем у магазин;
- в) вискочити заміж за свого завмага (ага, за того ж, уже згадуваного Затулівітра);
- г) щасливо і швидко довести бідолашного, втричі старшого за неї завмага, до тюрми;

д) і овдовівши (за її ж власною термінологією), захопила завмагову кооперативну квартиру, обставила її заново меблями і...

е) і виринувши на світ білий вже з пивної піни, успішно напувала трудящих мужиків і...

є) і посилено сватала за себе Родіона Цебрика, котрого навіть за так напувала пивом. Ось і цього разу.

Ледве у завулку з'явився Цебрик, Люська мигцем зиркнула в люстерко, що було приліплене до бочки, поправила руді кучерики і, схопившись, витягла з ящика, на якому сиділа, дві пляшки "жигулівського". Відкривши їх зубами спорожнила пляшки в кухоль, порожню посуду запхала назад у ящик, а кухоль простягла Цебрику, котрий, примружившись, лінкуватим розвальцем підходив до бочки.

— Покуштуй свіжого пивця, Родя, — заусміхалась йому назустріч господарка пузатої бочки... — Щойно привезла. Пригощайся... Ах, як я рада, що ти прийшов.

Цебрик взяв кухоль, як належне, потягнув раз-другий і, задоволено крекнучи, поставив кухоль на крило над колесом бочки.

— Слухай, Люсько, а чому це ти мені завжди пиво наливаєш із пляшок, коли в тебе його повна бочка? Ти що, спеціально для мене "жигулівське" купляєш? А в бочці, мабуть, той... Ну, живіт мій бережеш?

— Ось іди ти к монахам зі своїм животом! Теж мені натяки: пиво, мовляв, розведене, — бурчала Люська, дивлячись на Цебрика все ж закоханими очима. — Я не така, як деякі... Розведуть пиво, а щоб воно, бідолашне, пінилось, прального порошку в бочку... У мене Держстандарт. А що пляшкового пива купляю, так це, може... — Люська схлипнула і потяглась краєм колись білого, а тепер сірого халата до очей, — може, з великої любові. А ти не цінуєш мого піклування. Та я, може, наливаючи пиво, всі очі видивилась, тебе вигладаючи. Тільки й думаю про тебе.

— Ну, приміром, не про мене ти думаєш.

— А про кого ж іще? — аж тіпнулась Люська.

— Про кухоль, — лінкувато й насмішувато тягнув Цебрик і мружив свої світлі очі.

— Таке сказав... Чого б це я про кухоль думала? З якої речі?

— А щоб не долить туди.

— Ну тебе!.. — Люська жалісливо зморщила кругле червонощоке, в цілому добротне обличчя. — Скільки ти будеш зі мною крутить отой самий роман?

— Що, що? — Цебрик підніс було до губ кухоль і застиг. — Який роман?

— А той... — на мить розгубилася Люська, — любовний... Хі-хі... Хіба я що не так сказала? Я в книжці читала: його сіятельство граф такий-то крутив роман з її сіятельством графинею такою-то...

— Ну, знаєш, — Цебрик вицідив пиво, витер губи. — У їх сіятельств графа з графинею, може, й роман був, а в нас... Який у нас роман?

— А що ж, Родя?

— А-а... скучна брошурка, яку ніколи неможливо дочитати до кінця.

— А для кого ж я тоді стараюсь? — кивнула Люська на пивну бочку. — Сиджу тут та все наливаю в кухлі. А тим кухлям ні кінця, ні краю. Для нас же з тобою стараюсь, щоб жили ми, як вареники у маслі.

— А не посадиш мене в тюрму, як того завмага?

— Таке сказонув, — хихикнула Люська. — Для чого ж садить? Ти ж молодий і... гарний. То тільки називають тебе непутящим, а який же ти непутящий? Душа в тебе є. А в мене гроші є — от і заживемо разом.

— На пивній піні?

— Ну, знаєш, Родя!..

Але тут підійшло кілька представників "трудящих мужиків", і Люська, прикусивши губу, почала сердито наповняти кухлі.

— Бувай, пивна Афродіто! — кинув на прощання Цебрик.

— Куди ж ти, Родю? — розпачливо Люська. — Почекай, я ось напою цих... Охота з тобою ще погомоніть.

Цебрик сперся на паркан музшколи, що був геть розхитаний, а в багатьох місцях і зовсім повалений "трудящими мужиками".

— Ну як твоя робота? — Люська намагалась видавити із свого огрубілого голосу хоч крихту ніжності. — Стомлюєшся, мабуть? І спочити тобі, бідненькому, ніколи. Немає кому за тобою поухажувати.

— Пробірки мию, — Цебрик, не криючись, позіхнув, бо від пива та від Люськіних балачок з потугами на ніжність на нього завжди нападала позіхачка. — А це дістав своєму шефу натурального голландського сетера.

І весело глянув на Люську.

— Хі-і... голландського сетера? — у Люськи аж руки затремтіли, і вона ненароком націдила черговому клієнту в кухоль більше пива, ніж треба було за її традиційною міркою — півкухля пива, решта пивна піна. — І почім метр?

— Що? — не второпав спершу Цебрик.

— Метр, питаю, почім того голландського сетера? — крикнула Люська, зла на себе, що знову налила пива більше, ніж піни. — Не чекала від тебе, Родя!.. Я тобі всю душу віддаю, пивом тебе "жигулівським" пригощаю, а ти не міг мені хоча б метрів зо три голландського сетера дістати. Це ж такий зараз модний матеріал!

Цебрик гмикнув, подивився на неї вражено, хотів було щось сказати, але тільки рукою махнув.

— Бувай здорова, пивна Афродіто!..

— Щасливого...

Вже відходячи, чув, як котрийсь із "трудящих мужиків" доскіпувався в Люськи:

— Слухай, дівко, що в тебе в біса за пиво? Вроді ж щось таки наливаєш у кухоль, а почнеш пити — сама піна у рот лізе. Та така гірка, бодай їй, як наче з редьки.

— Еге, і бурчить у животі після тієї піни, — озвався другий. — Всю ніч потім бігаєш...

— А-а-а... п'янчужки нещасні, алкаші дорогенькі!!! — затигла і повела далі Люська з таким темпераментом, що музшкола того дня в спішно-пожежному темпі припинила будь-які заняття й евакуювала дітей, велівши їм при виході з музшколи затикати пальцями вуха...

— Від імені нашого дружного колективу, а також і від свого імені виношу вам, молодший лаборант Цебрик, заслужену подяку! — шеф Пав-Пав урочисто потиснув Цебрику руку. — Ви з успіхом виконали поставлене перед вами завдання. Я переконався, що вам можна... можна і треба надалі доручати важливіші громадські навантаження.

Покінчивши з цією церемонією, шеф узяв на руки собача, повертів його.

— Ах, яке симпатичне щеня! Вилитий Бім з кінофільму!

— Справжній голландський сетер-гордон, — вставив Цебрик, аби й собі блиснути ерудицією.

— Не мели дурниць, якщо не розбираєшся в собаках, — безцеремонно перебив шеф, вважаючи, що ввічливості він і так занадто передав, коли дякував молодшому лаборантові, причому передав на добрий тиждень наперед. — Ти не кінолог і не знаєш, що справжній голландський сетер-гордон масть має чорну, аж із синюватим вилиском, а підпалини в нього мусять бути рудо-червоними.

— А чому ж ви тоді казали, що білий, з чорним вухом. І руді підпалини.

— Бо саме таким вдався знаменитий Білий Бім Чорне вухом. Але його масть є відхиленням від стандарту голландських сетерів. І саме такого щеняти — сетера, але з відхиленням од стандарту, плюс схожість на Біма — і хоче мій онук... Ах, яке миле собачатко!.. — шеф у пориві ніжності, що з ним траплялося надто рідко, ледь не чмокнув переляканого Бімка у вологий ніс, та собача, на щастя, встигло відвернутися. — Чудове створення! Ви, Цебрику, догодили моєму онукові.

— Радий старатись, — буркнув Цебрик без особливого ентузіазму. — Між іншим, це біле відхилення від стандарту чорних голландських сетерів коштує аж шістдесят кербів.

— Гм-гм... — шеф ураз спохмурнів, обличчя його зробилося сірим, офіційно-керівним. — Що ж, цілком можливо, що шістдесят. Щенята мисливських собак, як відомо, коштують дорого. Це вам не дворняжка якась. Це вам голландський сетер, та ще й з рідкісним відхиленням од норми. — Пав-Пав тицьнув Бімка Цебрику в руки, сів за стіл і почав гортати якісь папери. — Гм-гм... — звів він зрештою голову, — я порушу клопотання перед директором про преміювання вас, Цебрику, за відмінну роботу шістдесятьма карбованцями.

Так мудро і, головне, легко вирішивши складну фінансову справу, шеф повеселів, вихопився з-за столу і навіть спробував було погратися з Бімом.

— Ах ти, білий сетер голландський!.. Не бійся, ми ще з тобою подружимо. Я собак люблю. Недарма сказано: собака — менший наш брат.

Собача щось, певно, не второпало чи не повірило щодо братства і сердито дзявкнуло на шефа, мовляв, знаємо таких... Заливай, мовляв, заливай...

— Ах, воно вже й гавкає! — здивувався шеф. — Ви тільки подумайте, таке мале і — гавкає! Ах, чудове щеня, чудове!

Шеф аж розчулився од власних слів і, діставши акуратно складений вчетверо носовик, приклав його спершу до одного сухого ока, потім до другого.

— Не бережемо наших братів менших. Бо — варвари. Байдужі до живих створінь, про гуманізм забули. І в дітей своїх не виховуємо любові до тварин. Ось хоч би взяти тебе, Цебрику...

— У мене ще немає дітей.

— Так будуть, — шеф знову сів за стіл і надав своєму обличчю зосереджено-ділового виразу. — Ну ось що... Віднеси щеня в гараж моєму шоферу і хай він відвезе його до мене на квартиру. А про ваше старання, Цебрику, при виконанні громадського... гм-гм... доручення я не забуду.

Цебрик повернувся до виходу і вже на порозі проспівав:

— "Не забуду мать родную..."

— Що? — аж піднявся над столом шеф.

— Кажу: виколювали колись на грудях: "Не забуду мать родную", — пояснив Цебрик, зиркаючи на шефа світлими, невинно-добрими очима. — Мода така була, от і виколювали.

Цебрик сховався у гараж і віддав Бімка шоферу Пав-Пава, а сам роздумливо спинився посеред залитого сонцем двору. Спускатись у вогкий підвал і мити остобісілі пробірки щось розхотілося, і Цебрик, повагавшись якусь мить, зрештою просто легковажно махнув рукою.

— Ат, піду краще в кіно! А пробірки почекають. Скільки не мий їх, а все одно всіх не перемиєш... А коли що... скажу... що тітка у гості приїхала, і я ходив на вокзал її зустрічати... А похід у кіно будемо вважати не за сачкування, а за підвищення мого культурного рівня.

Варто, мабуть, отут зауважити, що автор відчуває себе не зовсім... зручно, адже його герой, прямо скажемо і відверто водночас, дуже вже легковажно поставився до виконання своїх прямих службових обов'язків. Навіть якщо вважати його витівку не як за сачкування, а — як за підняття свого культурного рівня.

Хоча...

Ні, ні, автор аж ніяк не схвалює прогулів і, очевидно, навіть покарає свого героя. Заодно, користуючись нагодою, автор закликає своїх героїв утримуватись від одвідин (підняття своїх культурних рівнів) кінотеатрів та інших подібних закладів у робочий час (ну, хіба якщо кінофільм уже трапиться незвичайний, але таке буває раз у сторіччя).

Отже, автор — за трудову дисципліну!

І все ж парадокси ще не перевелися на білому світі. Бо якраз оце антизаконне сачкування і врятує згодом Цебрика (можливо, навіть і завтра) від звільнення за... порушення трудової дисципліни... Буває ж таке, га?!!

Це трапилось...

А втім, кожному овочу — свій час. Або, як кажуть у нас на Україні: не спішіть поперед батька у пекло!

Із кінотеатра Цебрик вийшов не сам, а — з нудьгою. Напала на парубка зелена, причепилася, прилипла, як смола — хоч вий!

Про любов крутили фільм. Та хіба ж то звичайна, земна любов? Чортзна-що, а не любов. Така вже як... як у кіно. Та й взагалі... Немає любові, понавигадували кіношники, а ти — дивись. Та зітхай: от у кіно героям везе. А в житті? Де ви бачили у житті таку розпрекрасну, таку надідеальну, таку неймовірно гарну і... і заздрісну любов?

Де, я вас питаю?

Не любов, а — картинка!

Одне слово: кіно!

В житті немає такої, принаймні, Цебрик її ще не зустрічав.

Хоч і шукав, а бач, не зустрічав. Виходить, немає.

Отож розкритикував Цебрик фільм, а заспокоєння як не було, так і не було. Щось ніби фільм розворушив у ньому, ніби у душу заглянув... Єсть же... любов. А тут... Люська з пивною піною, пробірки, шеф із собачам...

А життя тим часом біжить.

Де там біжить. Летить!

Невдовзі вже й тридцять йому стукне, а життя ніби й не бачив. Ніби як пішов із школи, мовби й не надовго, то й досі ходить. Вірніше — бродить. Колобродить і ніяк з тих манівців на дорогу не виплутає. А. пора б уже!

Тоскно стало на душі, самотньо.

Ех, і куди його подітися? І до чого ж у світі життя сіре! У Люськи, приміром, хоч мета є: щоб у кухоль наливалось не пиво, а сама піна... Піна, піна, піна!.. А в нього взагалі ніякої цілі немає. Хіба миття пробірок — то якась мета?

Від нудьги; від самотності кудись тягло, манило. Як завжди в таких випадках, пішов на вокзал, штовхався в гамірливому і метушливому натовпі. Його штовхали, і він штовхав інших. Невідь для чого вивчив розклад руху поїздів та все — дальніх, швидких, виходив на перон зустрічати і проводити чужі поїзди. І мовби не počував себе таким самотнім.

На третій платформі, що геть чисто була запруджена студентами з рюкзаками, гітарами й піснями, затримався довше. Хлопці всі були до смішного бородаті, але — симпатичні, в джинсах, зелених куртках. І дівчата були в таких же куртках. Вони співали, сміялися, галасували і виглядали поїзда, котрий повезе їх за тридев'ять земель, в незнайоме, тюменське чи ще якесь царство.

У Цебрика майнула відчайдушна думка: а чи не пристати й собі до них? Зодягти джинси, зелену куртку, гітару в руки, рюкзак за плечі і — хоч на край світу!

Цебрик аж мимовільно хитнувся, щоб за ними кинутись, як зненацька схопила його за рукав якась тітка.

— Чого стоїш рота роззявивши? Ану допоможи оці бебехи до транваю доперти. Аж цілого рубля дам.

— А я вам не носильник, — відмахнувся було Цебрик, але так легко спекатись тітки не зміг.

— Ага, он яка наша зміна, — так і затягла тітка. — Нам, заслуженим ветеранам, так і допомогти не можна. Самі, мовляв, кишки надривайте, а ми — руки у брюки. Оце виховали собі зміну, оце...

— Та годі вам!.. — Цебрик неохоче взяв здоровенний чемодан, увесь обплетений мотуззям та шматками електродротів, у другу руку підхопив клунок і зігнувся. — Ну ж і набралися ви, тітко!

— Ага, намучилась з цими бебехами. Оце аж із самої Півночі пру від невістки. Гостювала, хай йому грець таким гостинам!

— Невістка, мабуть, не так вас пригостила? — для годиться запитав Цебрик, аби не мовчати дорогою.

— А пригостила!.. — тітка кричала на увесь перон і наче аж присьорбувала слова. — Приїхала... Прителіпалася, дурна, в таку далину. Щитай на край світу. П'ять днів до невістки добиралася. А в дорозі ж як... Бублик згризеш, та й далі цурганишся. Ну, думаю, оце вже хоч у невістки від'їмся од пуза. І від'їлася, бодай його!.. Допхалася, значить. Сина немає, на роботі, тож невістка мене й зустріла. Сідайте, каже, мамо, я вам зараз таке приготую, таке приготую... — тітка так кричала, що люди аж шарахались від неї. — Я вас, каже, таким пригощу, якого ви зроду й не їли! У мене аж слина потекла... Ну, думаю, недарма я п'ять днів бублики сухі гризла, ось тепер уже своє надолужу. І що б ви думали невістка дістала з холодильника? Якусь мерзлу рибину: Червонувату таку... "Еге, — думаю, — щось ти не жирно свою свекруху зустрічаєш... Почекаємо, що то воно за рибина і як її їдять..." Чекаю, мовчу. А невістка бере мерзлу рибину і-і... Людоньки! Струже її... їй-богу струже, як ото дровиняку. Аж мерзла стружка в'ється... Струже вона і струже... А я сиджу і думаю: ну стружи, ну стружи, поди-иви-имося... Подивимося...

Хоча що дивитися? І так видно, що для свекрухи їй жалько шматка добрячого. Отож і струже тонюньку стружку... Стружи, думаю, стругало б тебе! Наготувала вона отих стружок мерзлих у тарілку, перцем їх посипала і до мене: пригощайтесь, мамо... Лю-удонь-ки-и!!! Я аж об поли руками вдарила. Та ти що, кричу, матір свого чоловіка мерзлою рибою пригощаєш? Посмажити тобі на сковороді ту мерзлятину лінь... Свекруха, мовляв, усе злопає і мерзлим, так? Оце перлася до тебе п'ять днів, оце гризла черстві бублики — пригостила-а... А вона клянеться, що та риба та лососем якимось називається, що вона якусь струганину мені приготувала. Делікатес, мовляв... А я і кажу їй: не позволю, щоб мене мерзлою рибою пригощали! Що з того, що лосось? Мало як риба називається, чого це я мерзлу її гризтиму? Може, ти газ економиш чи ще якесь паливо? Думаєш, свекруха й мерзле погризе?.. Подумаєш, лосося якась! У нас, у колгоспному ставку, теж бубирі водяться, а ніхто їх мерзлими не їсть. А тобі лінь ту лососяку на сковороді підсмажити? — і хряпнула я дверима на тій Півночі!

Цебрик так розсміявся, що ледве не перечепився через чемодан.

— Ну й тітко!.. Та струганина із лосося — то справді делікатес! Я на Півночі в армії

служив, знаю. Смакота ота мерзла лососина.

— О, і ти, як моя північна невістка, заладив: делікатес, делікатес!.. Та чи ж я з ума вижила, щоб мерзлу рибу їсти? Га? Чи собака я, га? Коли б моя невістка та до мене у гості приїхала, то щоб я... Той... Мерзлим хеком би її годувала? Чи я б їй не підсмажила на олійці той хек?.. Руки б мені покорчило!

— Ой, тітко, ой, не можу!.. — Цебрик од сміху і справді вже не міг іти, поставив чемоданище і присів на нього. — Ну й даєте ви, тітко! Ох-ха-ха!..

Тітка аж підстрибнула, аж об поли руками — лясь, лясь!..

— А чого, це ти на моєму чамайдані усівся та ще й регочеш? Ану неси до транвая. Не поїду я більше на ту Північ, хай їй трясця! Мерзлою рибою годує. Їжте, мамо, делікатес! А щоб тебе пранці їли з твоїм делікатесом!..

Цебрик, все ще сміючись (і враз життя од того сміху здалося гарним, сонячним), підхопив важенний "чамайдан" та клунок і тільки рушив, як віч-на-віч зіткнувся з... шефом.

І хто б міг подумати, га?

Шеф, живий шеф Пав-Пав, увесь розчервонілий, аж помолоділий, приємно-зворушений, галантно вів під руку гарненьку, яскраво-рудую молодичку, теж розчервонілу, пишнотілу.

Шеф (подумати тільки: сам шеф!) нахилився до неї і наспівував хоч і грайливо, але — немилосердно фальшивлячи:

Ми підем, де трави похилі,
Де зорі в ясній далині...

І тут вони зустрілися: з одного боку молодший лаборант Цебрик з "чамайданом" та клунком, а з другого — шеф Пав-Пав з гарненькою яскраво-рудую молодичкою...

Це сталося так несподівано (особливо вокал шефа, грайливо-фамільярне: "Ми підем, де трави похилі..."), що Цебрик, зіткнувшись лицем до лица з шефом, незчувся, як і сам з переляку заспівав:

І карії очі, і рученьки білі
Ночами насняться мені...

Проспівав, прикусив язика, та було вже пізно.

Шеф, уздрівши молодшого лаборанта, почав ураз наливатися буряковим соком, живіт його загрозливо заколихався.

— У р-робочий час виспіваєш? — зашипів він, просвердлюючи Цебрика сердитими очима. — Оце так ти миєш довірену тобі посуду в моїй лабораторії?

Викрикнувши цю гнівну тираду (подумати тільки в робочий час невідомо де тиняються працівники лабораторії), Пав-Пав непомітно відступився від яскраво-рудой симпатяги-молодички, котру щойно так граційно вів під руку і якій навіть виспівував, куди вони підуть.

— Відповідайте, Цебрик! — на всяк випадок шеф перейшов на "ви". — Сачкувати надумали? Прогули мені влаштовуєте? Пісеньки про любов тут виспіваєте замість того, щоб мити пробірки на своєму робочому місці?

Цебрик нарешті прийшов у себе і, щоб не розсміятися, вдав, що страшенно зляканий.

— До м-мене приїхала... ага, тітка приїхала! Аж із самої Півночі. І я прийшов її зустрічати. І ось... зустрів, — Цебрик поставив "чамайдан" та клунок, кинувся до тітки і цмокнув її в щоку. — З приїздом вас, дорога тіточко! А ми вас так ждали, виглядали. Як там на Півночі життя-буття? З білими ведмедями, мабуть, зустрічалися?

— Та ти — що-о-о???! — отетеріла тітка. — Ти чого це мені, шпінгалет, підморгуєш? Що я тобі, дівка? Про білих ведмедів заспівав. Сам іди з ними зустрічайся!..

— Заспокойтеся, тітонько... Розумію, стомилися в дорозі, нерви і той... не витримали. Зараз ми таксі схопимо і — фур-р-р — заспівав Цебрик якомога ніжніше. — А білі ведмеді хай собі ходять, бог з ними!

— Гм... Я не розумію, — знизав плечима шеф. — До вас щодня хтось приїздить. То бабуся, то дядько, а це вже тітка...

— Чи ж я винуватий, що багатий на тіток та дядьків? — Цебрик дивився на шефа чистими, світлими очима і такими наївно-добрими, ідо шеф почав заспокоюватись.

— Ну... треба ставити своє керівництво до відома, коли з роботи зриваєтесь.

— Обов'язково надалі буду вас ставити... Тобто не вас ставити, а вас до відома ставити, — заспівав Цебрик з безгрішною посмішкою. — А до вас, я бачу, теж тітка приїхала?

— Гм... Родичку проводжаю, — шеф щось ще пробурмотів нерозбірливе, потрюхикав далі, схопив якусь жінку під руку і та ледь не огріла його сумочкою.

— Пардон!.. Обізнався, — і шеф зник у натовпі.

Цебрик повернувся до тітки, весело глянув на неї.

— Ну, тьотю, підемо далі.

— Яка я тобі т-тьотя???! — сахнулась од нього тітка. — В родичі набиваєшся?.. Бачила я таких на Півночі! Один теж до мене примазувався, всі мої бульбикі погриз і змотався. Ану давай чамайдан! Теж мені — племінничок знайшовся!..

Тітка схопила "чамайдан" та клунок і гайнула з такою, завидною прудкістю, що Цебрик аж свиснув із подиву.

— О-о, дає! А обіцяний карбованець?..

Тітка ще прудкіше налягла на ноги і під обурливі крики пасажирів на зупинці полізла з "чамайданом" та клунком у "транвай".

9

У напівтемному коридорі цокольного приміщення, якраз біля кабінету шефа, на дошці наказів та об'яв, пришпилений чотирма кнопками, з'явився

НАКАЗ № 37

Працюючи мийником лабпосуду, мол. лаб. Цебрик Р.Д. зарекомендував себе на відведеній йому ділянці роботи як добросовісний, акуратний, активний і дисциплінований працівник. Крім того, ми знаємо Цебрика Р.Д. як чуйного,

задушевно-сердечного товариша у ставленні до своїх колег і лабпосуду, биття якого у нього майже не спостерігається, а чистота лабпосуду тільки відмінної якості.

У зв'язку з цим, а також враховуючи великі заслуги Цебрика Р.Д. у галузі миття посуду й за активне впровадження нової технології в процес роботи і своєчасне виконання громадських навантажень

НАКАЗУЮ:

Преміювати мол. лаб. Цебрика Р.Д. грошовою премією в розмірі 60 (шістдесят) карбованців.

Директор НДІ (підпис).

10

"Ми підем, де трави похилі, де зорі в ясній далині... — намугикував Цебрик, спускаючись вранці вищербленими східцями в лабораторію. Східців було дев'ять у цокольному приміщенні, де знаходилась лабораторія, і ще вісімнадцять вели у льох, де була мойка. — І рученьки білі насняться мені..."

— Чого це ти, Цебрику, так сьогодні виспівуєш? — дивувалися співробітники, котрі раніше навіть і не підозрівали, що молодший лаборант та має такі вокальні дані.

— Ще б пак! Наказ № 37 читали? Про мої "видатні заслуги в галузі миття лабпосуду"? Отож і ви на моєму місці заспіваете після таких видатних досягнень.

На душі було відчайдушно-весело, а чому — піди розберися. Хіба може що трапиться цього дня, а то б чого це його так тягло до співів? А втім... що може трапитись у вогкому, з грибками на стінах, льосі, де треба день у день мити лабораторний посуд?.. Навіть у самій лабораторії нічого щодня не трапляється, ба навіть за рік. А вона ж знаходиться вище, у цоколі. Та ба, в самому інституті, а він над лабораторією здіймається дев'ятьма поверхами з бетону, скла, алюмінія і пластика, так ось і в тих дев'яти поверхах протягом року нічого не трапляється. А що вже тоді говорити про льох, у якому миють брудні пробірки?

Цебрик зняв піджак, надів синій вогкуватий халат.

— Ну, алхіміки, багато закаляли посуду? Рухайте науку, а я митиму. Дивись, кудись і дійдемо.

Взяв щітку, хімікалії, підійшов до мийниці. Але мити не хотілося. Все щось на співи тягло.

Ми підем, де трави похилі,

Де зорі в ясній далині...

Життя, як гроза у спекітний день, стороною проходить. Десь на обрії сині хмари, там гримить, блискає, а тут...

— І все ж таки... В чому смисл життя? Куди йти, де ясна далина чекає непутящого Цебрика?

Мовив уголос і сам того не відчув. Застукотіли каблучки, мигнули на східцях стрункі дівочі ноги. З'явилася Таня, старша лаборантка.

— Це ти, Цебрику, цікавишся, куди йти? — ледь насмішкувато запитала вона. — Я тобі зараз підкажу: у цоколь до шефа!

— Що я там не бачив?

— Не знаю. А взагалі — вітаю тебе з премією. І як це ти...

— Що?

— Ухитрився аж шістдесят карбованців відхопити?

Цебрик засміявся.

— Треба читати накази. Там ясно сказано: за видатні заслуги в галузі миття лабпосуду. Ясно?

— Та ну тебе! — пирхнула Таня. — Теж знайшли видатні заслуги. У нас шеф просто романтик.

— Я не сказав би цього. Здається, він дуже практичний чоловік. Та гаразд. Чого він кличе?

— Не знаю... — Таня оглянулася і, зробивши лячне личко, шепнула: — Він злий, як мегера. На всіх кидається. У-у-у...

— Зараз піду подивлюся, чого він там...

— І тобі ото не страшно? — аж зойкнула Таня. — У нас до тебе мийником працював один пенсіонер. Він до пенсії десь на Півночі був, з білими ведмедями віч-на-віч зустрічався, то до шефа йому йти було не страшно. Мужній був чоловік. Мені, казав він, після білих ведмедів, Пав-Пав, що кошеня...

— А я навпаки: до білих ведмедів збираюсь, то мені, сама розумієш, потрібний гарт.

— Веселий, — чмихнула Таня. — Побачимо, що ти у шефа заспіваєш!

Цебрик підморгнув дівчині і заспівав:

Ми підем, де трави похилі...

І пішов. До шефа.

— Можна, шеф? Кликали?

Пав-Пав, угледівши сяючого Цебрика з безгрішною посмішкою на обличчі, так і схопився з-за столу.

— Кликав? — передражнив він Цебрика. — Затям: я не кличу. Я — наказую!

— Так ось я і з'явився згідно з вашим наказом, — сяяв Цебрик.

— Ти... ти — що?

— А ви — що? — безневинно запитав молодший лаборант.

— Ні, це я тебе питаю — що?

— І я питаю — що?

Пав-Пав вибіг з-за столу, маленький, повненький, він, здавалося, покотився навстріч Цебрику.

— Ти... ти справді дурник чи вдаєш із себе дурника?

— Це ученість можна вдавати, — дивлячись прямо в очі шефу, відповів Цебрик. — А глупість кожен намагається як не дипломами замаскувати, то — посадою.

Шеф так і тіпнувся.

— Це — шпильки? Ви маєте на увазі...

— Ні, це, очевидно, ви маєте на увазі вчорашнє...

— Так, саме вчорашнє я і маю на увазі, — підкреслив шеф. — І думаю, що вам від учорашнього не поздоровиться.

— Так я ж вам казав: тітка з Півночі приїхала, — вигукнув Цебрик все з тією ж сяючою посмішкою. — Її там струганиною вгощали. Із мерзлого лосося...

— Яка в диявола тітка? Який мерзлий лосось? — шеф метнувся в куток, де стояла корзинка для сміття, нахилився над нею і повернувся із... собачам, котре злякано скімлило.

Цебрик хитнувся вперед і застиг: Бімко? Але чомусь непохожий. Бімко був білим, з рудими підпалинами і чорним вухом, а це собача все геть чисто брудно-рудувато-рябе... А ось піввуха чорні...

— Що це???! — шеф перед носом у Цебрика затряс собачам, котре жалібно заскавувало. — Що, питаю? Ну?!

— Со-обача... — Цебрик подумав і додав не зовсім упевнено: — Здається... здається, дворняга.

— От іменно: дворняга! — зі злою врочистістю вигукнув шеф. — Це та сама дворняга, яку ви вчора мені підсунули під виглядом... Так, так, під виглядом голландського сетера-гордона. А ця гидота... — шеф знову затряс собачам, ніби хотів з нього витрусити якісь вагомні докази своєї правоти. — А ця дворняга такий же голландський сетер, як я, приміром, індійський махараджа!

Цебрик знизав плечима.

— Щодо вас, то вам, звісно, самому видніше, хто ви є насправді, а ось щодо щеняти... — Цебрик безпомічно розвів руками. — Нічого, признатися, не второпаю. Я ж купляв вам біле щеня, з рудими підпалинами і чорним вухом...

— Був білим, доки ми не посадили його у ванну! А вже з ванни витягли ось такого... Рудого, брудного і взагалі рябого. А з чорного вуха ось... шматок зостався.

— Фарбований? — аж свиснув з подиву Цебрик. — Ну, здорово! Я, признатись, про таке і не чув. Знаю, що жінки фарбуються, а щоб собача... Чим же ви його хоч прали?

— Ми не прали!.. — ледь голосу не зірвав шеф. — Ми собак не перем, а — миємо!

А Цебрик преспокійно вголос міркував:

— Може, ви його мили пральним порошком "Планета"? А то такий порошок, що навіть квіти на тканинах знімає. Краще б ви його мили порошком "Лотос". Теж їдучий, та хоч трохи кращий за трекляту "Планету".

— Я не потребую порад, чим мені собак прати! То їсть, мити! — аж зблід од праведного гніву шеф. — А ти... ти будеш відповідати. Підсунув мені фарбовану дворнягу а ля Білий Бім і ще смієш патякати, "Лотос" мені рекомендувати?..

— Але ж і мені його підсунули.

— А куди ж ти дивився?

Цебрик здивовано на шефа глянув.

— А ви куди ж дивилися? Хай я... в собаках ні бум-бум, а ви ж, той як його... Кіношник.

— Кінолог! — крізь зуби поправив його шеф.

— Ага, кінолог. І маху дали, за справжнього сетера його сприйнявши. А "Лотос" я вам взагалі не рекомендую. Просто так, дружня порада. Тепер я і сам бачу, що добре собача розмалювали. Прямо живописець якийсь потрудився.

— Аферист! — уточнив шеф. — Пройдоха! Халтурник.

Але Цебрик не погодився з шефом.

— Е-е, що не кажіть, а розмалювали собача здорово. З талантом. З душею, як кажуть, підробляли собача. Був би вилитий Бім, коли б ви його не випрали у ванні.

— О-о-о!!! — шефу на якусь мить забракло слів. — Та я ж т-тебе...

І шеф замахнувся на Цебрика собачам.

— Обережніше! — встигнув крикнути Цебрик. — Не забувайте: у ваших руках ваш менший брат!

І тут "менший брат", певно, з переляку пустив шефові на груди струмок і враз припинив, очевидно, збагнувши, що він натворив.

— А-а!.. Викинь його негайно з мого кабінету! — крикнув Пав-Пав. — У мене тут не псарня!

Цебрик підхопив собача на руки, ображено мовив:

— Вас би так потрясти, то ще невідомо, що б з вами трапилось.

— Геть! — зовсім уже знеможено прохрипів шеф і кволо махнув рукою. — З кабінету геть! З лабораторії геть! Під три чорти! В три шії! На всі чотири сторони! До дідька!..

Цебрик було рушив, але відразу ж і спинився.

— Але я не зможу одночасно піти за скількома адресами, — мовив доброзичливо і в його ясних світлих очах було стільки наївної щирості, що шеф тільки рукою махнув.

— А-а... вибирай сам, куди тобі зручніше. До чорта йди, тільки більше не потикайся мені на очі.

— О, дякую. Це вже конкретніше, — і до собачати: — Пішли, фарбований Бім... Здорово ж тебе розмалювали. Коли б у ванні тебе не випрали, міг би все життя своє лже-Бімом бути. Хоча, — Цебрик повернувся з порога, — скажу вам, шеф, ті живописці поскупилися на справжню фарбу. Могли б такою розмалювати, що ні вода, ні пральний порошок її б не взяли.

11

Чи знаєте ви, що таке свіжа копійка? Ні, не просто копійка, а саме — свіжа? Як це вам пояснити на прикладі? От візьмемо пивну бочку... Хоча візьмемо не будь-яку бочку, а лише ту, з якої Люська Незаймана продає пиво. Так ось та бочка вміщує, приміром, двісті літрів пива.

Двісті літрів... Це 400 кухлів пива. А втім, 400 кухлів пива буває лише в недосвідчених, нетямущих продавців, яких зараз майже вдень з вогнем не знайдеш. А чому? Та тому, що в досвідчених, тямущих продавців, двісті літрів дадуть... Так, так,

дадуть, якщо ті двісті літрів буде розливати не хто-небудь, а Люська Незаймана...

Бо кожний кухоль Люська ухитряється так налити, що пива там рівно половина. Решта (теж половина) — піна. Чудова пивна піна. От і виходить, що 400 кухлів пива дадуть завдяки піні... дадуть, ну, так десь 600 кухлів..

Це — міні.

А максі? Кухлів 700-800 вийде. А кожних 100 зайвих кухлів дадуть Люсьці 24 карбованці.

Тепер ви, мабуть, зрозуміли, що таке свіжа копійка?

Свіжу копійку Люська завжди підраховує тільки увечері, коли повечеряє, прийме душ (висиди цілий день біля тієї бочки та ще на сонці!) і, розчервоніла, задоволена, щось наспівуючи, сяде вона біля маленького столика, увімкне торшер-сонях і почне підраховувати свіжу копійку.

Металевий дріб'язок обмінює в магазині на карбованці, карбованці, в свою чергу, обмінює на десятки (або ще — червінці), а десятки-червінці складає в шкатулку, котра знаходиться... А яке вам, власне, діло, де знаходиться шкатулка з червінцями?

Отож, наскладавши в шкатулку десять червінців, Люська врочисто несе їх в ощадкасу і кладе на свій поточний рахунок.

І знову продає пиво.

І знову підраховує свіжу копійку.

І знову свіжу копійку обмінює на карбованці, карбованці на десятки, десятки кладе на свій поточний рахунок.

Що не кажіть, а дуже клопітке життя!

Ось і цього разу. Тільки-но Люська всілася під торшером-соняхом і, позбувшись всього земного, грубого й буденного, почала лічити свіжу копійку (вона навіть зовні змінилася, обличчя зробилося зосереджено-одухотвореним, таким, знаєте, інтелектуальним), як зненацька біля дверей проспівала "Мелодія". Крила, які вирости у Люськи від підрахунків свіжої копійки, ураз зів'яли, одухотвореність зникла, і Люська тільки й подумала: "І яку це ще трясцю несе?.."

Знову заграла "Мелодія", опам'ятавшись, Люська згребла свіжу копійку в шкатулку, шкатулку сунула... Одне слово, сунула туди, куди треба, в потаємне місце і побігла до дверей. Прискаливши одне око, друге приклала до вічка, якусь мить дивилася наче по перископу з підводного царства в інший світ, а тоді, зненацька ойкнувши, метнулася до шафи, дістала найкращий, ну прямо розкішний халат аж до п'ят, біля трюмо швиденько поправила зачіску й, надавши своєму обличчю, томно-романтичного виразу, відчинила,

— Привіт, Афродіто! — заходячи, недбало кинув гість.

— Ах, Ро-одя... — Люська згребла Цебрика в обійми, хотіла було вп'ятися губами в його губи, але собача, котре визирало з-під піджака на грудях у Цебрика, зрозуміло той жест по-своєму. Хтось нападає на його доброго господаря! Тривога! І собача, зібравши всю свою поки що маленьку сміливість, відважно ринулось на нападника і вкусило його в губу...

— Ай!!! — верескнула Люська. — Що т-там?!

Собача гавкнуло: ага, мовляв, одержала? Ото щоб знала, як нападати на мого господаря!..

— Тьху! І я цю гидоту поцілувала? — задерши халат, Люська полою витерла губи і ще раз сплюнула. — Недарма кажуть, що ти непутящий, Цебрику. Його молода жінка цілує, можна сказати, майже ще дівчина, а він... собача на грудях тримає...

Цебрик широко посміхнувся.

— І чого б я ото витріщався своїми світлими очима? — бурчала Люська, але її як магнітом тягло до тих світлих наївно-добрих очей. — О-ох, Родя!.. Знущаєшся ти з мене. Мучиш мене... Та хоч вийми із пазухи оте противне собача!

— Це той голландський сетер, якого ти хотіла два метри на плаття! Правда, виявилось, що це фальшивий сетер... А втім — не біда. — Цебрик пустив рябе собача на підлогу. — Хай побігає, а то цілий день ношу його в пазусі.

Люська все ще витирала полою халата губи.

— Тьху! Викинув би ти його до дідька!

— Як це — викинути? — аж образився Цебрик. — Що це — ганчірка? Воно живе... Та й мале дуже, пропаде само...

— То бог з ним, я теж жива, — Люська поклала йому руки на плечі. — Ах, як я за тобою скучила!..

Цебрик обережно зняв її руки.

— Дай що-небудь попоти...

— Коньяк є.

— Та ні, Бімку молока.

— А в мене і для Бімка є, і для тебе.

Напоївши Бімка, самі сіли пити. Люська поставила пляшку коньяку, принесла салат, бутерброди.

— З ікрою, Родя, — похвастала. — З чорною!

— Не сліпий! — буркнув Цебрик.

Люська чекала хвали, подиву або хоч вигуку: "Ну, ти, брат, і живеш!.." — але, не дочекавшись ні того, ні другого, вирішила сама себе похвалити, тим більше, що рот у неї власний, не позичений, а тому й не відмовиться сам себе хвалити. — Живу, як бачиш, добре.

Цебрик промовчав, замислено дивлячись прямо поперед себе. Люська підсіла до нього ближче, томно закотила очі.

— Ах, як добре, що ти прийшов! У мене сьогодні такий незвичайний романтизм...

— Що, що?

— Ну, романтизм на душі... Давай вип'ємо за хазяїна у цім домі! Ах, як мені не вистачає хазяїна!..

— За вакантне місце майбутнього хазяїна, — уточнив тост Цебрик.

Випили.

— Закушуй, — частувала Люська. — Бери ікру, п'ять карбованців за сто грамів

заплатила. Та карбованець на лапу дала. Вважай, по шість карбованців сто грамів обійшлося. А це салат із свіжих огірків. Із тепличних. Зараз вони знаєш по чім? По чотири сімдесят п'ять кіло в коопторзі. Пригощайся...

— Спасибі, я вечеряв, — Цебрик окинув поглядом залу, зітхнув. — Самі дрова...

— Які дрова? — спалахнула Люська. — Гарнітур. Тисячу вісімсот відвалила. Та на лапу...

— Я в смислі, що сама мебель. Хоч би книжку завела.

При згадці про книжку Люська враз так і розтала, розквітла, приємно зашарілася...

— Ах, Родя!.. У мене аж у двох зберкасах книжки є.

— Ну що ж... Читай їх. — Цебрик посовався і зрештою звівся. — Ну, я той... До тебе, власне, на хвилинку забіг.

— Та ти що? — сплеснула Люська руками. — Хіба до одинокої жінки, майже ще дівчини, яка має таку розкішну квартиру, з повним холодильником питва і їжі, так ось хіба до такої жінки ходять на хвилину? Я ж тобі навіть ще не показала свою нову спальню!

— Та що я там не бачив? — Цебрик насупився й унікав дивитися на Люську. — Ну гарнітур, ну дрова!..

— Які дрова?!! — аж підстрибнула Люська. — Тисячу дев'ятсот дев'яносто дев'ять дала! Дрова! Та на лапу двадцятку, щоб без черги. Та двадцятку, щоб привезли... Дві тисячі тридцять дев'ять все обійшлося. А ти — дрова!.. Не бачив ти ще таких дрів.

І майже силоміць потягла його у спальню.

— Заплющ очі... — Цебрик, зітхнувши, заплющив і Люська кудись його повела. — А тепер — дивись і ахкай!..

Цебрик розплющив очі. Спальний гарнітур і справді був... гарний. Цебрику він сподобався. Попід обома стінами тяглися шафи світлої поліровки, з петриківським орнаментом — червоними квітками. Посередині стояли двоє пишних ліжок.

— Ну??! Чого ж ти мовчиш?.. — нетерпляче вигукнула Люська. — Петриківська спальня. Новинка! Мода! На експорт готується. Тисячу дев'ятсот дев'яносто дев'ять відвалила плюс...

— Чув, чув уже, — поспішно вигукнув Цебрик. — Плюс двадцятка на лапу, та доставка.

— Признайся, мову тобі відібрало? — Люська квітла, Люська червоніла і полум'яніла, як мак. — Ах, яка красота! Ні, ти тільки подивися. Королівська спальня. Та дивися, дивися, чому ти очі опускаєш? На мужчин спальня знаєш як діє? А поглянь на оці ліжка. Ах, які ліжка! Тільки б те й робила, що спала, спала!.. Ах, які ліжка!.. Перше твоє, а то друге — моє. — Люська цнотливо опустила очі. — Хі-хі...

Вдала, що соромиться, намагалася (як колись ото піч колупали дівчата на виданні) колупати петриківську меблю і — полум'яніла.

Цебрик мовчав і не рухався.

Люська звела очі.

— Ах, я така самотня у цій спальні!..

І, засміявшись, впала на ліжку.

— Ну... подивись на мене: іде мені ця спальня? Ах, Родя, який ти, їй-богу, непутящий! Правда ж, я у цій спальні похожа на Ве-енеру?

— Та... трохи...

Підбігло цуценя і заляскало хвостиком Цебрика по ногах. Цебрик нагнувся, взяв собача на руки.

— Так я той, Люсько... На хвилину забіг. По ділу. Чи не можна у тебе поки що лишити Бімка? — Люська тіпнулась, Цебрик зрозумів її рух по-своєму, поспішно додав: — Але всього на кілька днів.

— Ну спасибі, — Люська кусала пишну свою губу. — Спасибі, що довіряєш мені своє собача. Я зворушена. Мерсі!..

— Пардон! — буркнув Цебрик і...

... І кулею вилетів із модерної спальні (1999 крб. плюс 20 крб. на лапу плюс 20 крб. перевозка), потім — зі швидкістю все тієї ж кулі вилетів із квартири (кооперативна, з усіма вигодами плюс ванна, викладена чеською плиткою)...

12

Ай-ай-ай!..

Такого, прямо скажемо, не зовсім етичного вибрику од свого героя автор аж ніяк не чекав.

Більше того, автор починає підозрювати, що герой його і справді непутящий. Та й до того ж, зовсім не шурупає (даруйте таке слівце!) у виробках меблевої промисловості. Це ж треба, такий пречудовий спальний гарнітур, останній крик моди, до того ж в експортному варіанті, так ось таке диво і не відзначити.

Автор цілком згоден з Люською Незайманою, що спальний гарнітур в петриківському народному стилі — це справді чудова, оригінальна, гарна і зручна річ, котра нарешті прикрасить наші не зовсім упорядковані спальні. Це одне з досягнень наших мебльовиків, і автор просто вітає їх з успіхом!

Як ото воно в нас буває. Випустить меблева фабрика, приміром, невдалий гарнітур (у шафах дверці розхитані й не зачиняються, з усіх усюд виповзають шурупи, як ото перед бідою пацюки пруть з корабля, що ось-ось потоне, шухляди не лізуть або, навпаки, не витягнеш їх і трактором, полки провалюються, бо короткі, а вигляд... вигляд такий, що тільки сліпим і купляти). Так ось, якщо трапиться таке, і фабрика випустить раз за кілька десятиріч подібну штукенцію, боже мій! — який крик здійсмається: халтурщики!.. Бракороби!..

А постараються мебльовики і бач яка реакція. Хоча б того ж Цебрика. А хіба мебльовикам легко буде працювати після такого байдужого ставлення подібних цебриків до спальних гарнітурів?

А це зайвий раз свідчить про те, що в інститутській лабораторії, де працює Цебрик, вкрай незадовільно поставлена пропаганда кращих зразків вітчизняної меблевої

промисловості.

Тому бідолашному автору нічого не залишається робити, як просити пардону в мебльовиків за такий вчинок свого непутящого героя...

13

А втім, Цебрику зараз не до спальних гарнітурів. Другого дня вранці, переступивши поріг лабораторії, Цебрик побачив гурт співробітників, котрі щось уважно вивчали на стіні. Заінтригований, Цебрик підійшов і собі ближче. Побачивши його, працівники лабораторії почали мовчки розступатися, а дехто, вдавши, що він просто незнайомий з ним, а їда дехто боком, боком посунувся і чкурнув геть од молодшого лаборанта, як од прокаженого. Коридор вмить спорожнів.

Цебрик підійшов ще ближче до дошки оголошень і прочитав:

НАКАЗ № 38

Працюючи мийником лабпосуду, мол. лаб. Цебрик Р.Д. зарекомендував себе як...

"А-а, — подумав Цебрик і позіхнув: — це все ще висить вчорашній наказ... До речі, треба піти в касу й одержати гроші, котрі я витратив на того фальшивого сетера".

Так він подумав і хотів було йти далі, вниз, у льох, як йому здалося, що вчорашній наказ був номером менше: не 38, а 37.

Відчувши щось неладне, Цебрик повернувся назад і дочитав наказ. Ось що в ньому писалося далі:

"... зарекомендував себе як недобросовісний і несумлінний працівник, котрий по-халатному ставиться до виконання своїх прямих обов'язків у вигляді миття лабпосуду.

Систематично спізнюючись на роботу, Цебрик Р.Д. дійшов до такого страшного факту як прогул, котрий він успішно здійснив 25 травня ц.р., коли замість миття лабпосуду він безвідповідально тинявся на привокзальній площі.

Крім того, Цебрик Р.Д. відзначається рідкісним брутальним, а часом і хамським ставленням у поводженні зі своїми колегами і займається сперечаннями із керівництвом лабораторії і зовсім не реагує на батьківську турботу щодо поліпшення його морального обличчя.

Також Цебрик Р. Д. по-халатному ставиться до виконання громадських обов'язків, навантажень та доручень. А якщо й виконує їх, то — недобросовісно.

Враховуючи таку поведінку Цебрика Р.Д. ,

НАКАЗУЮ:

Премію в розмірі 60 крб. , виділену Цебрику Р. Д. попереднім наказом № 37, як незаслужену, анулювати, а Цебрику Р. Д. оголосити сувору догану.

— Здорово! — вигукнув Цебрик Р.Д. , прочитавши наказ № 38. — І головне — точно. Прогул справді був. І замість миття лабпосуду я справді тинявся.

Намугикуючи "Ми підемо, де трави похилі, де зорі в ясній далині...", Цебрик чомусь пішов не за адресою, тобто не туди, де похилі трави і ясна далина, а рішуче повернув до

14

Шеф зустрів Цебрика ввічливо. Навіть співчутливо.

Хоч сідати в кабінеті, як завжди, і не запросив, але сам встав, вийшов з-за столу і, підійшовши до молодшого лаборанта, по-батьківському поплескав його по плечу.

— Розумію, розумію... — м'яко почав шеф і навіть зітхнув і навіть процитував свою покійну бабусю: — в цю хвилину тобі зараз нелегко, на душі відчай і, як казала моя бабуса, тьма єгипетська. Та й кому принесе радість сувора догана? Але я... — тут голос шефа задзвенів упевненістю і світлим оптимізмом: — я вірю, що ти знайдеш у собі сили, щоб перебороти минуле і подальшою самовідданою працею спокутувати свої... її... гріхи. Чи-то пак, помилки. Коли треба, наш дружний і згуртований колектив візьме тебе на поруки і спробує тебе навіть перевиховати. Одне слово, я глибоко переконаний, що ти хоч і пропаща людина, але — не зовсім. З тебе ще вийде достойний мийник лабпосуду!

— Я зворушений таким батьківським піклуванням про моє подальше зростання як мийника лабпосуду, — в тон йому відповів Цебрик. — Ось тільки 60 карбованців, котрі я виклав за щеня, мені досі ніхто не повернув. А це майже моя місячна зарплата.

Шеф з подиву аж відступив назад.

— Това-аришу молодший лабора-ант, — протягнув він вражено. — Купівля щенят на базарі — то ваша приватна справа. З яких це пір і, головне, з яких це фондів інститут буде оплачувати вам собача? Логіка тут є?

Цебрик змушений був визнати, що логіки тут немає.

— Використання державних коштів з метою власного збагачення суворо карається законом! — вигукнув шеф. — А ви хотіли за державний рахунок купити собі собача. Ай-ай-ай!.. Логіка тут ночувала?..

Цебрик змушений був визнати, що логіка тут і близько не ночувала.

— Так знайте, Цебрик! Знайте і затямте і на носі своєму зарубайте: я нікому — ні рідному братові, ні сватові — нікому не дозволю розтринькати бодай копійку державних грошей! Ясно? А щодо догани, то... нічого не поробиш, — шеф безпомічно розвів руками. — Прогул був?

— Був, — чесно зізнався Цебрик. — Ви навіть персонально мене застукали, коли я тинявся на вокзалі в робочий час.

— Ну тут мої... гм-гм... заслуги скромні, — шеф почав було самопринижуватись, але Цебрик вирішив цього не допустити.

— Ні, ні, ви особисто мене спіймали на місці сачкування. Я тинявся на вокзалі, а ви, — Цебрик дивився на шефа ясними, невинно-чистими очима, — вели під ручку яскраворуду, але симпатичну молодичку. Щоправда, вели теж у робочий час. І навіть наспівували їй, куди ви зараз підете. Пам'ятаєте: ми підем, де трави похилі, де зорі в ясній даліні...

— Ну знаєш... — шеф швидко закрокував по кабінету. — У тебе якась нездорова пристрась до несуттєвих і нехарактерних деталей, які ніякого відношення не мають до роботи нашої лабораторії. Та зрештою який з мене співак?

— Співали ви, звісно, фальшиво, — підтвердив Цебрик. — Якби, приміром, ваша дружина прослухала той ваш спів на вокзалі, то вона б за голову вхопилася: "Боже мій!.. — вигукнула б вона. — Хіба можна таку прекрасну пісню і так співати?!" І я думаю, — вів далі Цебрик, ласкаво позираючи на зблідлого шефа, — що ваша дружина обов'язково б навчила вас, як треба співати. О, ви б у неї заспівали зовсім би іншим голосом!..

— Ну, ну... знаєш... не кожен має вокальні дані, — самокритично визнав шеф. — Приміром, як мене не вчи, а Карузо з мене ніколи не вийде.

— Я теж так думаю, — згодився Цебрик.

— Гм-гм... мене така однастайність радує, — шеф сів за стіл і почав гортати якісь папери, не забувши побажати Цебрику щасливої дороги.

— За власним бажанням, — додав Цебрик, виходячи з кабінету.

15

І ось після всіх перипетій Родіон Цебрик з трудовою книжкою в кишені (у відділі кадрів інституту довго шукали місце, аби де приткнути ще одне: "Звільнений за влас. бажанням" і нарешті вклеїли вкладку й зітхнули: "Шкода, що немає у нас музею літунів. Ваша трудова книжка стала б там найрідкіснішим експонатом. Допоки ж ви будете літати?.." Цебрик пообіцяв їм нарешті приземлитися, але — як буде підходящий аеродром) так ось Цебрик вийшов з вогкого льоху лабораторії на сонячну вулицю і враз ожив... Ну ось, ще один етап його непутящого життя лишився позаду. А попереду... А втім, як бути далі, зараз думати не хотілося. Та й день був надто гарний, аби ворушити своє минуле та дошукуватись першопричин, а чого ж це він такий канітельний?

Цебрик вдихнув на повні груди повітря і, безтурботно посвистуючи, подався у провулок між дитсадком та музшколою, аби прилити своє звільнення з лабораторії.

Загледівши Цебрика, Люська жалісно зморщилась і, задерши полу халата, потяглася краєчком до очей.

— Твоє соба-ача-а... — затягла вона. — Щоб воно було...

Цебрик спинився як укопаний.

— А що сталося?

— Ту-уфлі-і ізтри-изло-о... — Люська, здається, насправжки плакала. — Модельні... Паризькі на платформі. Я їх дістала по великому знайомству... І — згризло-о...

— Нічого не вдієш, — незворушливо відповів Цебрик. — У Бімка ріжуться зубки.

— Зубки?! Щоб воно тобі здохло!! — на увесь затишний завулок між дитсадком і музшколою закричала Люська. — Радість яка, зубки у нього ріжуться. А туфлі мені не з неба впали, п'ятдесят за них дала та сім на лапу сунула. А він... зубки!.. Хоч би собача було путнє, а то...

— Не "а то", — передражнив її Цебрик, — а — справжній фальшивий сетер. Це перше. Тепер друге: не кричи, бо заважаєш дітям музику вивчати. І третє: гроші тобі за туфлі я поверну. Як зароблю, звичайно.

Почувши, що збитки будуть відшкодовані, Люська ураз розм'якла, подобріла і навіть дістала дві пляшки "жигулівського".

— Хіба ж я кричу? — Люська вправно зубами відкрила пляшки і вилила пиво у два кухлі. — То в мене такий голос... Пригощайся, Родя, — піднесла вона кухню. — Спеціально для тебе холодненьким запаслася. Пий. Хіба я кричу? — повторила вона з усмішкою. — Просто обидно: п'ятдесят рубчиків угатила, а воно згризло... У нас хоч і дружба, Родя, а гроші є гроші.

— Сказав поверну і не шуми!

— Та хіба ж я шумлю? — Люська томно закотила очі. — Та, може, в мене сьогодні романтизм на душі. А собача твоє... О!.. — ляснула себе по лобі. — Забула. Я ж його з собою забрала, боюся вдома лишати, бо ще спальний гарнітур згризе, — з цими словами Люська трохи піднялась над ящиком, на якому, сиділа, шаснула в нього рукою і витягла за шкірку Бімка. — Ось, забирай свого розбійника. Такі туфлі, зануда, перевело нінащо. Тільки заради нашої з тобою дружби, Родю, не прибила це щеня. Та й серце м'яке маю, можна сказати, чуйне.

Бімка, заглядевши Цебрика, замахав хвостиком, а увесь його радісно-винуватий вигляд так і говорив: "І чорт мене підштрикнув зв'язатися з її туфлями! Більше не буду... Ну візьми ж мене на руки, виручи від тієї вовчиці..."

Цебрик підхопив собача на руки.

— Ти ж що це, фальшивий сетер, бешкетуєш в чужій квартирі? Ось я ж тобі дам!..

Бімка, опинившись на руках у Цебрика, аж заскавулив од радощів і намагався вдячно лизнути у щок свого рятівника. Цебрик сміявся, відхиляючи голову від собачого язичка.

— Ах, Родя, Родя... — зітхнула Люська. — Тобі, я бачу, собача дорожче за мене. І коли ми вже вяснимо свої відносини?

— Та щось не хочеться собі настрій псувати, — Цебрик допив пиво. — Та й потім... Я тільки-но позбувся однієї халепи. А хто з однієї халепи відразу стрибає в іншу?..

— Ти мене, Родю, без ножа ріжеш! Я щодня запасаюсь для тебе свіжим "жигулівським", а ти, як кажуть, ні куєш ні мелеш!..

Цебрик тільки головою похитав.

— Невже мені ціна якась там пара пляшок "жигулівського"?

— Ах, Родя!.. "Жигулівське" я тобі від щирого серця...

Зненацька у провулок вскочила легкова автомашина, розвернувшись біля бочки, завищала гальмами, спинилась і з неї вийшло троє.

Всі з чемоданчиками, у білих халатах.

— Ой?.. — схопилася за серце Люська. — Шпигає... І чого б це?..

Троє підійшли і чемно привіталися.

— Вам пивця? — удавано безтурботним голосом запитала Люська і, шаснувши

рукою в ящик, витягла три пляшки "жигулівського". — Пригощайтесь, свіженьке.

— Нам з бочки, — попрохав перший чоловік і дістав посвідчення. — Санінспекція...

Двоє його супутників почали діставати з чемоданчиків якісь трубки, колби.

— І яка ж це вже трясця на мене наговорила? — закричала Люська на увесь завулок. — Та щоб їй, зануді, ні щастя, ні добра не було! Та їй-же богу я не розводжу пиво! І прального порошку, щоб пінилось, не добавляю. Хтось підкопується під мене, я-аму рие... А-а-а... Не розбавляю, не розбавляю-у-у...

Люська плакала і лаялась водночас. Заплакане обличчя її зробилося грубим, негарним, наче стара вилиняла ганчірка.

Цебрик дістав десятку, тицькнув її Люсьці.

— Це — за "жигулівське", яким ти іноді мене пригощала. Бувай!

— Куди ж ти-и?..

Цебрик махнув рукою.

— Як кажуть: ми підем, де трави похилі...

І, прихопивши Бімка, гайнув геть із затишного завулка між дитсадком та музшколою. І ще довго у вухах його стояло:

— Не розбавляю... А-а-а!.. Якась зануда накапала. Не треба аналізів, не треба-а... Я хімії не терплю-у-у...

16

"Щеня треба брати тільки від чистокровних високопородних собак, що мають родовід (принаймні чотири коліна). У родоводі вказують оцінку за екстер'єр предків щеняти та їх польові якості. Чим більше предків з польовими (робочими) дипломами, тим більше гарантії, що ваш вихованець успадкує ці робочі якості".

— Чув, Бімко? — Цебрик потряс книгою "Мисливські собаки". — Он, виходить, у яких собак треба брати щенят. Щоб предки були з дипломами. А ти хто? Де твої дипломовані предки, га?

Бімко, не відаючи, що в нього немає предків з дипломами, перевернувся на спину і на radoщах замахав усіма чотирма лапками. А, може, те перевертання на спину й підняття чотирьох лапок означало: "Здаюсь!.. Немає в мене знатних предків!.."?

— Ех ти, недипломована дворняга! Ну та гаразд, махай, коли тобі охота ноги задирати, а я ще почитаю. Про собак, а так цікаво пишуть.

— "Свідоцтво, яке видають на щеня, — це документ-довідка, де вказують породу, стать, масть, дату народження, кличку, номер тавра на вусі, власника собаки та його адресу: батьків собаки, дідів, бабів, прадідів та прабабів (чотири коліна)".

— Ну да-ають!.. — Цебрик весело сміявся, а Бімко дзигою вертівся навколо нього, підстрибував, дзявкав і, здавалося, теж сміявся...

— Ти чуєш? Ану назви мені своїх дідів, бабів, прадідів і прабабів! Де вони? Де їхні адреси, дипломи, грамоти, медалі?..

Бімко, вдячно дивлячись Цебрику в очі, дзявкнув коротко, що означало: "А дідько їх

знає, де мої собачі діди, баби та прадіди з прабабами!" і безтурботно вертів куцим хвостиком.

— Побалакай з тобою! — махнув Цебрик рукою і знову заглибився у книгу.

— "Придбавши щеня, — читав він поради власникам собак, — пам'ятайте, що від вас залежить, яким виросте собака. Основа догляду за ним — це калорійні корми, прогулянки, сонце, купання, санітарний стан його куточка та своєчасне і наполегливе дресирування".

— Ну пишуть! — відіклав Цебрик книгу. — Прямо хоч кухаря та няньку наймай собачаті. Та якби тобі, — це було мовлено на адресу автора книги, — підсунули дворнягу за шістдесят карбованців, то не виспіював би соловейком!..

Бімко дзявкнув, що означало повну згоду зі своїм хазяїном.

— Ех ти, фальшивий сетер!..

Цебрик посміхнувся, взяв аркуш паперу, кольорові олівці і заходився старанно виводити:

ДИПЛОМ № 01

Котрий, хоч і саморобний, але з усією відповідальністю засвідчує, що Бімко є СПРАВЖНІМ ФАЛЬШИВИМ ГОЛЛАНДСЬКИМ СЕТЕРОМ. А тому доручається йому — щеняті Білкові — вирости і започаткувати собою рід найсправжнісіньких фальшивих сетерів і, отже, надалі в роду його будуть дипломовані баби та діди та інші високопоставлені собачі родичі.

— Чув, Бімко? — звернувся до собачати. — Гляди мені, не підведи. І щоб віднині знав: ти не якась там дворняга без роду-племені, а дипломований пес, засновник майбутньої династії фальшивих сетерів! Ось так, брат!

Папір, чи то пак "Диплом № 01" приколов у кутку, де лежала підстилка для Біма, потім пішов на кухню (Бімко біг за ним і, радісно повискуючи, намагався схопити Цебрика за ногу), дістав у холодильнику пакет молока, підігрів його в каструлі і хлюпнув теплого в блюдо.

— Давай, Бімко, обідай та набирайся сил, бо перед тобою велике завдання стоїть: новий рід фальшивих сетерів започаткувати.

Бімко, швидко-швидко помахуючи хвостом, хлебтав молоко, а Цебрик, сівши на стілець, дивився на нього і думав щось своє.

Зайшла мати.

Зітхнула.

— Що ти собі думаєш, синку?

— Тільки, мамо, без оцього самого... — схопився син, — без нотацій, дорікань і гіркого зітхання.

Мати з тривогою глянула на сина.

— Знову розраховувався?

— Знову.

— І це вже в котрий раз?

— Не рахував, ма, — син дивився на матір весело, — ти ж знаєш, я ще зі школи з

математикою не в ладах.

— Знову будеш шукати?

— Ага, сам себе... А може, поїду десь на новобудову. А чому? Хіба я гірший за інших? А поки що ось Бімка треба напоїти і на ноги поставити. У нього хоч і чотири ноги, а бач, ще не міцно на них стоїть.

Мати головою похитала, нагадала, що синові тридцять. Скоро буде.

— Двадцять шість мені, — уточнив син.

— Двадцять шість, а ти... Ти із собачам граєшся. Малим.

— Не хвилюйтеся, мамо, собача виросте.

І ніби на підтвердження цих слів, Бімко, на мить відірвавшись від блюдечка, дзвінко гавкнув.

— Ну ось бачте, мамо, воно вже й гавкати може! — вигукнув син. — Ну, а гавкати тямить — не пропаде. Як кажуть, відгавкається...

Мати зітхнула (це вкотре вже!), глянула на сина, на його доброзичливе обличчя зі світлими, наївно-добрими очима, посміхнулася, (і хто це їй сказав, що в неї непутящий син? Таке наговорюють!), вийшла з кухні.

А Цебрик, дивлячись, як справжній фальшивий голландський сетер хлебче молоко, тихо замуликав:

Ми підем, де трави похилі,

Де зорі в ясній далині...

"А чому б і не піти? — подумав він згодом. — Або й поїхати... Туди, де в росах ясна далина..."

Щось веселе намугикуючи, пройшов він у кімнату, дістав з етажерки учнівський зошит, видер з нього аркуш і, не присідаючи, а тільки спершись об край столу, заходився швидко писати.

— Ма! — крикнув він, закінчивши писати, крикнув весело, дзвінко: — Знайди мені чисту сорочку, я їду!

— Куди?.. — сполошилася мати.

— За тридев'ять земель, в тридесяте царство на одну романтичну новобудову. Ось виклик, — і простягнув матері аркуш, видраний з учнівського зошита. — Запрошують добрі люди.

— Який це ще... виклик? — мати обережно і недовірливо водночас взяла аркуш і заходилася вголос читати, ледве розбираючи синову каліграфію:

"Дорогий товариш Родіон Цебрик!

Ми, адміністрація і увесь дружний колектив будівельників, гаряче запрошуємо вас — відомого "літуна" — прибути нарешті і до нас на новобудову, щоб взяти найактивнішу участь у спорудженні комбінату. Упевнені, що в нас ви, тов. Цебрик, нарешті знайдете не лише роботу до душі, а й своє місце у житті. Зі свого боку адміністрація гарантує вам при зустрічі гарячі обійми, гуртожиток і хорошу трудову спеціальність, якої вам так бракує.

Бімка ж віддайте матері на виховання. Ми певні, що мати виховає із нього

зразкового і порядного пса. Адміністрація".

Мати дочитала "виклик", весело поглянула на сина.

— Ну, коли гаряче запрошують і чекають з нетерпінням, то — їдь!

І пішла діставати синові в дорогу чисту сорочку.